

SURİYELİ GENÇLERİN SOSYAL UYUMU ARAŞTIRMASI

"Gençlik Projeleri Destek Programı (2016-2) kapsamında
T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından desteklenmektedir."

SURİYELİ GENÇLERİN SOSYAL UYUMU ARAŞTIRMASI

Bu kitap, İKADDER'in yürüttüğü GENAP Projesi kapsamında hazırlanmıştır.
Projemiz 2016-2 yılı Gençlik Projeleri Destek Programı kapsamında, T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
tarafından desteklenmektedir.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

© 2018
İstanbul Kadın ve Kadın Kuruluşları Derneği (İKADDER)

Editör
Funda Ozan Akyol

Proje Ekibi
Hülya Şule Azaklı, Müleyke Leman, **Fatma Zehra Nassan**,
Büşra Nassan, Alevhan Uluğ, **Aleyna Çelik**, Nagihan Akın,
İrem Nur Özdilek, Ayşe Nur Koç, **Hüsnanur Kazan**, Meryem Şehirli

Kapak - Tasarım
Fatma Sevim Ardal

Baskı-Cilt
Birlik Ozalit
Nispetiye Mah. Birlik Sok. No: 2 Zemin Kat
Nevin Arıcan Plaza - Levent Beşiktaş / İstanbul
Tel: +90 212 269 30 00 Sertifika No: 20179

Baskı Tarihi
İstanbul, Haziran 2018

www.ikadder.org
Twitter/@ikadder
Facebook/İkadder İkadder
ikadder@hotmail.com
Tel: +90 216 572 55 69 • Faks: +90 216 572 55 65

SURİYELİ GENÇLERİN SOSYAL UYUMU ARAŞTIRMASI

İKADDER
İstanbul Kadın ve Kadın Kuruluşları Derneği

İÇİNDEKİLER

Takdim.....	8
İstanbul Kadın ve Kadın Kuruluşları Derneği (İKADDER)	11
I. BÖLÜM	
GENÇLER İLE ÇÖZÜM ODAKLI ARAŞTIRMA GELİŞTİRME PROJESİ/GENAP.....	13
Projenin Amacı	14
Proje Kapsamında Gerçekleştirilen Faaliyetler	16
Araştırmaya Başlarken	20
II. BÖLÜM	
KATILIMCI PROFİLİ.....	21
Tablo 1. Cinsiyet Dağılımı.....	23
Tablo 2. Yaş Dağılımı	23
Tablo 3. Medeni Durum.....	23
Tablo 4. Kaç Yıldır Türkiye’de Oldukları	24
Tablo 5. Suriye’de Yaşadıkları Yerleşim Yeri	24
III. BÖLÜM	
EĞİTİM.....	25
Tablo 1. Eğitime Devam Etme Durumu	27
Tablo 2. Eğitime Devam Edemiyorsa Sebebi.....	27
Tablo 3. Eğitime Devam Etmek İsteme Durumu	28
Tablo 4. Suriye’de Alınan Diplomanın Denklik Durumu.....	28

IV. BÖLÜM

AİLE HAYATI	29
Tablo 1. Kiminle Yaşadıkları	31
Tablo 2. Yaşadıkları Konut	31
Tablo 3. Aile Giderlerini Nasıl Karşılıyor	32
Tablo 4. Aile Bireylerinden Suriye’de Kalan Oldu mu?	32
Tablo 5. Aile Bireylerinden Suriye’de İç Savaşta Kaybettiğiniz Oldu mu?	32
Tablo 6. Devam Eden Bir Sağlık Probleminin Olup Olmadığı	33
Tablo 7. Ailede Kronik Sağlık Problemi Olan veya Engelli Bireyler	33

V. BÖLÜM

EKONOMİK HAYAT	34
Tablo 1. Ailede Kaç Kişi Çalışıyor?.....	35
Tablo 2. Ailede Çalışanların Sigortası Var mı?	36
Tablo 3. Suriye’de Çalışıyor muydu?	36
Tablo 4. Türkiye’de Çalışıyor mu?	36

VI. BÖLÜM

AYRIMCILIK.....	37
Tablo 1. Toplumda Ayrımcılık Hissetme Durumu.....	39
Tablo 2. Ayrımcılığı En Çok Hissettiği Mecralar	39
Tablo 3. Sığınmacı Olarak Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Durumu	40
Tablo 4. Arapça Konuşmaktan Çekindikleri Mekânlar	40

VII. BÖLÜM

SOSYO-KÜLTÜREL UYUM	41
Tablo 1. Türkçeyi Nerede Öğrendiği.....	46
Tablo 2. Türkçeyi Hangi Seviyede Bildiği.....	46
Tablo 3. Herhangi Bir Sorun Yaşadığında Çözüm İçin Öncelikle Kimlerden Yardım Aldığı.....	47
Tablo 4. Gelecekle İlgili Kaygı Alanları	47
Tablo 5. Günlük Hayatlarında Geçmiş Alışkanlıklarını Özlüyorlar mı?.....	47

VIII. BÖLÜM

SOSYAL HAYAT VE GENÇLİK.....	48
Tablo 1.....	50
Tablo 2. Daha Çok Suriye Vatandaşlarıyla İlişki Kuruyorum.....	51
Tablo 3. Daha Çok Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarıyla İlişki Kuruyorum.....	51
Tablo 4. Arkadaşlarım Daha Çok Suriye Vatandaşlarından Oluşuyor	51
Tablo 5. Arkadaşlarım Daha Çok Türkiye Vatandaşlarından Oluşuyor	52
Tablo 6. Yaşamak İstedikleri Ülke	52

IX. BÖLÜM

ARAŞTIRMA EKİBİNDE YER ALAN GENÇLERİN MAKALELERİ.....	53
Mülteciler ve Suriyeli Mültecilerin Psikolojisi	54
Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Algı ve Tutumlar.....	59
Bir Bavul mu, Bir Sandık mı?.....	65
Türkiye'nin Geleceği: Okul Öncesi Suriyeli Çocuklar	68

X. BÖLÜM

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	74
Vatanından Uzakta Olmanın Tanımı.....	76
Ülkemizde Suriyelilerin Yasal Statüsü.....	77
Araştırma Verileri Kapsamında Ülkemizdeki Suriyeli Gençlerin Mevcut Durumu.....	77
Bugünden Sonra.....	84

TAKDİM

SURIYE İÇŞAĞIŞININ TÜRKİYE’DEKİ İZLERİ...

İlk cümleyi kurmak her zaman zordur. Hele oturduğunuz yerden, masa başından, sırça köşklerinizden bilmediğiniz, deneyimlemediğiniz bir acıyı anlatmak çok zor. Toplumsal hafızalarımızın derinliklerindeki seferberlikler, göçler unutulmuşken...

Yaşadığımız günlerin hem talihi hem de talihsizliği her şeyin kayıt altında olması. Hayatımız boyunca unutmayacağımız fotoğraf kareleri zihnimize kazındı.

Ölümlerle denizin soğukluğunu aynı anda kucaklayan çocuklar

Akın akın gelen göçler

Kül olan medeniyetler, kültürel zenginlikler

Demokrasinin merkezi (!) olduğunu iddia eden topraklarda gazetecilerin babalara savurduğu tekmeler

Ölümler, ölümler...

Bu çağı yazacak olan tarihçiler, yazarlar, şairler milyonlarca hikâyeyi anlatmakta elbette çok zorlanacaklar.

2017 yılında kısa bir Kuveyt seyahatine çıkmıştım. Orada yaşayan Suriyeli bir ailenin konuğu oldum. Dört yaşlarında bir kız çocuğu vardı ailenin.

Adını sordum: “Şam” dediler.

Oğlumun anaokulundaki sınıf arkadaşının adı da Şam ve o da bir Suriyeli.

Dünyanın farklı şehirlerinde adı Şam olan çocuklar var. Aileleri bir gün Şam’a dönmeyi orayı yeniden inşa etmeyi hayal ediyorlar. Peki bu çocuklar ne hissediyorlar? Başka bir yerde bir vatanları olduğunun farkındalar mı? Geri dönmek istiyorlar mı? Bu soruların cevaplarını süreç içinde hep beraber göreceğiz.

STK Türkiye Aile Platformu’nun düzenlediği bir panelde Doç. Dr. Ertuğrul Taş, mültecilerin hayatlarını şu şekilde özetlemiştir:

“İnsanlar yaşadıkları yere örümcek ağına benzeyen incecik ipliklerle tutunur. Bulunduğu ortamdan kopup başka bir ülkede yaşamaya mahkûm olduğunda bu ağ ve tüm bağları kopar. İşte bugün dünya genelinden milyonlarca insanın dramı budur. Mülteci, ülkesinden kaçıp insanlığa sığınandır.”

İKADDER olarak biz de şahit olduklarımızı kayıt altına alalım istedik. Bu şahitliğimizi ifade ederken hikâyelerin sayılmasının son derece zor ve hatıta imkânsız olduğunu fark ettik. Derdimiz akademik, bilimsel bir çalışmaya ortaya koymaktan ziyade Suriyeli gençlerin sesi olabilmek...

Ne diyordu yazar Küçük Prens kitabında:

“Büyükler sayılara bayılırlar. Yeni bir arkadaş edindiniz diyelim: onun hakkında hiçbir zaman asıl sormaları gerekenleri sormazlar. “Sesi nasıl?” demezler örneğin, ya da “Hangi oyunları sever? Kelebek koleksiyonu var mı?” diye sormazlar. Onun yerine. “Kaç yaşında?” derler. “Kaç kardeşi var? Kaç kilo? Babası kaç para kazanıyor?” Ancak bu sayılarla tanıyabileceklerini sanırlar arkadaşlarını.”

Eğer büyüklere, “Güzel bir ev gördüm, kırmızı tuğlalı: pencerelerinden sardunyalılar sarkıyor, damında ise kumrular var,” dersiniz, nasıl bir evden söz etmekte olduğunuzu bir türlü anlayamazlar. Ne zaman ki onlara, “Yüz milyonluk bir ev gördüm,” dersiniz, işte o zaman size, “Oo, ne kadar güzel bir evmiş!” derler gözlerini koca koca açıp.

Doğal olarak, yaşamı anlayan bizler için sayıların hiç önemi yok.”

İşte biz de bu araştırmayı yaparken her biri biricik ve çok anlamlı olan gençlere dokunduğumuzda “sayıların önemi yok, bir bile çok fazla” düşünce-
miz pekişti. Rakamların ağırlığını hissettik. Acıları saymak yerine cümle-
lerin izini sürmeyi, sonsuzluğa yazılmış mektupların pulu olmayı istedik.

Projemize katkı sağlayan, emek veren başta Proje Koordinatörü Hülya
Şule Azaklı ve Proje sekreteri Müleyke Leman olmak üzere İKADDER eki-
bine, saha çalışmalarını yürüten gönüllü araştırmacılarımız Fatma Zehra
Nassan, Büşra Nassan, Alevhan Uluğ, Alevna Çelik, Nagihan Akın, İrem
Nur Özdilek, Ayşe Nur Koç, Hüsnanur Kazan ve Meryem Şehirli’ye teşekkür ediyoruz.

Funda Ozan Akyol
İKADDER Yönetim Kurulu Başkanı

İSTANBUL KADIN VE KADIN KURULUŞLARI DERNEĞİ (İKADDER)

VİZYONUMUZ

Farklılıklara saygı zemininden hareketle, ülkemizden başlayarak, sürdürülebilir barış, refah ve mutluluğun yaygınlaştığı, sorunları işbirliği ve dayanışma ile çözebilen STK’ların yer aldığı bir dünya.

MİSYONUMUZ

STK’ların kendi aralarında, diğer kişi ve kuruluşlarla iletişim, istişare, işbirliği modelleri geliştirerek, özellikle Gönüllü Kadın Kuruluşlarının, kadının ve ailenin statüsünü yükseltmek için çalışmalar yapmak.

İKADDER

Bir grup gönüllü kadının 1970’li yıllarda çıktığı hizmet yolculuğu, Hanımlar İlim ve Kültür Derneği, Şefkat Vakfı, Hanımlar Eğitim ve Kültür Vakfı, Kadın Sağlıkçılar Dayanışma Derneği, Felakette Acil Yardım Derneği, Gökkuşağı İstanbul Kadın Kuruluşları Platformu gibi birçok kuruluşun çalışmalarının temelini oluşturdu. Özdeğerlerimizle modern yöntemleri buluşturan bu kuruluşlar, iletişim, istişare ve işbirliği zemininde çalışmalar yürüttüler.

2006 yılında kurulan İKADDER'in ilkeleri de, bu ruhun devamı niteliğindedir. İKADDER, İstanbul'da çeşitli alanlarda topluma hizmet veren kadınlar ile gönüllü kadın kuruluşlarının başkanları, üyeleri ve gönüllülerinin bir araya gelmesi ile kuruldu. Derneğimiz, küresel düşünüp, toplumsal sorunlara yerel, özgün çözümler üreten kuruluş ve gönüllü kadınların buluşma adresi oldu.

İKADDER, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Danışma Kurulu ve İstanbul Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü Kurul Üyesidir. İKADDER; T.C. İçişleri Bakanlığı'nın yürüttüğü "STK'lar İle İşbirliği İçin Kamu Sektörünün Güçlendirilmesi Projesi" Yönlendirme Komitesinde yer almaktadır.

İKADDER, Avrupa Gönüllü Hizmeti kapsamında 3 statüde (Gönderici Kuruluş, Ev Sahibi, Proje Sorumlusu) akredite olmuştur.

İKADDER, STK'lar arasında işbirliği mekanizmaları geliştirilmesi, gençlerin sivil toplum alanındaki kapasitesinin artırılması, kadının ve ailenin statüsü yükseltilmesi vb. alanlarda projeler yürütmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENÇLER İLE ÇÖZÜM ODAKLI ARAŞTIRMA GELİŞTİRME PROJESİ/GENAP

GENÇLER İLE ÇÖZÜM ODAKLI ARAŞTIRMA GELİŞTİRME PROJESİ/GENAP

Projenin Amacı

- » Sığınmacı gençler ile Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı gençleri ortak çalışma zemininde buluşturarak, Türkiye’de yaşayan sığınmacı gençlerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi,
- » Toplumsal uyum süreçlerinin desteklenmesi, farklılıklarını zenginlik olarak ortaya koyabilecekleri, dil ve kültür eksenli sosyal alışveriş ortamlarının geliştirilmesi,
- » Sorunun nesnesi değil, çözümün bir parçası olarak kabul edilebilmeleri için saha araştırması yaparak, sığınmacı gençlerin sorunlarının ortaya koyulması ve çözüm önerilerinin oluşturulmasını sağlamaktır.

Proje;

Hanımlar Eğitim ve Kültür Vakfı (HEKVA),

Özlenen Çocuk ve Gençlik Derneği (ÖZLENDER)

Türkiye Gençler Arası İletişim Platformu (TÜGAP) ortaklığında 15 Eylül-15 Haziran 2018 tarihlerinde yürütüldü.

Projenin üç düzeyde hedef kitlesi bulunmaktadır.

Birincil hedef kitle, Araştırma Ekibi olarak belirlendi.

- » Ülkesinde yaşanan iç savaş neticesinde Türkiye’ye göç eden Suriyeli gençler,
- » Bahsi geçen alanda konusunda duyarlı, farkındalık düzeyi yüksek, üretken, sorumluluk sahibi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı gençler.

İkincil hedef kitle, asıl faydalanıcı durumunda olanlar ülkemizde yaşayan Suriyeli gençlerdir. Bu gençler olumsuz yaşam koşullarıyla boğuşmakta, eğitim ve diğer sosyal haklardan yeterince istifade edememektedir. Proje ile bu gençlerin mevcut durumlarının bir fotoğrafı çekilecektir.

Üçüncül hedef kitle, toplumumuzdaki her bireydir. Proje çıktıları, araştırma sonuçları toplumsal bir sorunun çözümüne katkı sağlayacağı için tüm toplum nihai faydalanıcı olarak projeden istifade edecektir. Projede Suriyeli gençlerin mevcut durumunun araştırılması, yaşam koşullarını iyileştirecek önerilerin geliştirilmesi ve bu sahada çalışacak kurum ve kuruluşlar için veri sağlanması amaçlanmaktadır.

PROJE KAPSAMINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN FAALİYETLER

1. Gönüllü Katılımcıların/Araştırma Ekibinin Belirlenmesi

Proje kapsamında, Suriye ve Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı gençlerin yer aldığı Gönüllü Araştırma Ekibi kuruldu.

Bunun için, İKADDER'in bağlantıda olduğu kurumlar kanalıyla duyuru çalışmaları yapıldı. Başvurular form üzerinden alındı. Bu formları değerlendiren Proje Ekibi uygun gördüğü adayları mülakata çağırarak hedef kitleyi belirledi. Mülakat süreci Proje Ekibi tarafından yürütüldü.

Hedef Kitlede

- » Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı olmak veya ilgili makamlara kaydını yaptırmış olmak,
- » Suriyeli adaylar için temel düzeyde Türkçeyi sözel veya yazılı olarak kullanabilmek,
- » Proje faaliyetlerine düzenli olarak katılabilecek durumda olmak,
- » Anket yapma, sosyal sorumluluk projesi tasarlama, yürütme ve raporlama konusunda istekli olmak,
- » 19-28 yaş arasında olmak, tercihen lisans öğrencisi veya mezunu olmak,

- » Gelişime açık, gönüllü çalışmaların önemini içselleştirmiş, bu alanda çalışmayı hedefleyen bireyler olmak,
- » Bu projenin sonucunda elde edilecek kazanımların farkında olmak, özdeğerlerini benimsemiş, temel insan hakları konusunda duyarlı ve karşısındakini ötekileştirmeden insan olarak kabul edebilen duyarlılıkta ve vicdanda olmak,
- » Zihinsel veya fiziksel özürlü veya seyahat engeli bulunmamak,
- » Yaşam boyu eğitimin etkililiğine inanmak ve bunu her kesimden bireylerle paylaşmaya hazır, sosyal diyalogu kuvvetli olmak kriterleri arandı.

2. Araştırma Ekibi İçin Eğitim Programları

Proje kapsamında 3-4 Kasım 2017 tarihlerinde 8 seminer/eğitim ve bir bilgilendirme programı düzenlendi.

- » GENAP Bilgilendirme Programı
- » Sivil Toplum - Kavramsal Çerçeve
- » Gönüllülük
- » Proje Hazırlama
- » Etkili İletişim Becerileri Eğitimi
- » Ekip Çalışması
- » Kampanya Hazırlama
- » Türkiye'deki Suriyeliler'in Mevcut Durumu
- » Araştırma Yöntemleri

Bu süreçte Araştırma Ekibi, hem birbirini daha yakından tanıma hem de parçası oldukları sivil toplum alanı ile ilgili bilgi birikimlerini pekiştirme

imkânı buldu. Ayrıca bir kampanyanın tasarlanma ve proje üretme alanlarında da farkındalıklarının artırılmasına katkı sağlandı.

3. Araştırmanın Planlanması ve Saha Çalışması

Proje Ekibi ile Araştırma Ekibi bir araya gelerek yapılacak araştırmanın spesifik sahasını birlikte belirledi.

Araştırma konusunun belirlenmesi ve planlamanın yapılmasını takiben, araştırma ekibi tarafından saha çalışmaları kapsamında anket uygulamaları yapıldı. Anketler, mülteci alanında çalışan STK'lar kamu kurumlarının katkısı ile hedef kitleye ulaştırıldı.

Proje kapsamında anketler hem internet üzerinden (<https://goo.gl/forms/T0V6iq30AqyTwNVM2>) hem de birebir mülakatlarla uygulandı.

Anketlere katkı sağlayan kurumlar:

- » Hanımlar Eğitim ve Kültür Vakfı (HEKVA)
- » Haseki Kadın Vakfı
- » Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM)
- » Ishragat Derneği
- » Mavi Haliç Gençlik ve Spor Kulübü Derneği | Mavi Haliç
- » Anadolu Yakası Sivil Toplum Kuruluşları Platformu/AYSİT
- » El Birliği Derneği
- » İstanbul Fatihleri İzci Kulübü Derneği/İFİK
- » Düzce Valiliği
- » Asitane Vakfı

4. Araştırma Sonuçlarının Yorumlanması

Proje kapsamında uygulanan anketler, Araştırma Ekibi tarafından "SPSS" programı üzerinden yorumlandı. Alanda çalışan STK'lar ve kamu ile paylaşılacak bilgilerin yer alacağı sonuç kitapçığı için çalışmalar yürütüldü.

5. Kamu Spotu

Proje kapsamında bir kamu spotu hazırlandı. Kamu spotunda İngilizce ve Arapça altyazıya yer verilerek daha geniş kitlelere ulaşması sağlandı.

6. Savunuculuk Çalışmaları

Proje süresi boyunca farklı kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenen etkinlikler takip edildi, proje çalışmaları ve elde edilen sonuçlarla ilgili bilgi paylaşıldı.

7. Kapanış Toplantısı

26 Nisan 2018 tarihinde proje boyunca yürütülen araştırmanın verileri ve hazırlanan kamu spotu gençlik ve mülteci alanında çalışan kurum ve kuruluş temsilcileriyle paylaşıldı. Prof. Dr. Yusuf Adıgüzel tarafından "Türkiye'deki Suriyeliler ve Toplumsal Uyum Meselesi" başlıklı sunum gerçekleştirildi.

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMAYA BAŞLARKEN

Bu proje için yola çıkarken Suriyelilere yönelik çalışan dernek ve vakıfların hedef kitlelerine ulaşmayı ve onlarla bire bir mülakatlar yapmayı amaçlamıştık. İkincil hedef kitle olarak da eğitim kurumlarındaki gençleri belirlemiştik. Ancak bu hedef kitleye ulaşmanın çok zor olduğunu daha projenin başında fark ettik.

Suriyeli gençlere yönelik spesifik çalışması olan kurumlara ulaştığımızda bir dizi sorunla karşılaştık. Öncelikle kayıt sorunu bizi bekliyordu. Yaş gruplarına göre gençlerin ayrı ayrı kayıtlarının tutulmaması, Suriyeli gençlerin anket tarzı çalışmalara kayıtsız kalması veya endişe ile yaklaşması, anket çalışmasının gençlere kısa vadede bir getirisinin olmaması ilk etapta mücadele etmemiz gereken sorunlardı.

Bu çerçevede Suriyeli gençlerin ülkemize uyum süreçlerinin değerlendirilmesi, gelecek beklentilerinin kayıt altına alınması ve potansiyellerinin incelenmesi için çok geniş bir sahayı taramanın son derece zor olduğunu fark etmiş olduk. Projemizde çalışma ekibimizin ve saha sorumlularımızın Türk ve Suriyeli gönüllü gençlerden oluşmasını planlamıştık. Sivil Toplum Kuruluşları ve üniversiteler kanalıyla gençlere geniş bir alanda duyuru yaptık. Özellikle Suriyeli gençlerin yoğun ilgisiyle karşılaştık.

İstanbul'un her köşesinden bu projenin içinde yer almak isteyen Suriyeli gençlerle görüşmeler yaptık. Özellikle dil yeterliliği konusunda sorunları olan gençlere üzülererek projede yer veremedik. Türk ve Suriyeli gençlerden oluşturduğumuz bu gönüllü grup ile son derece verimli çalışmalar yapmamız mümkün oldu. Gençler bir arada çalışmanın, üretmenin ve ekip olmanın yanı sıra bu sahayı yakından tanıma ve empati geliştirme fırsatı buldu.

İlerleyen sayfalarda araştırmamızın sonuçlarına ulaşabilirsiniz.

KATILIMCI PROFİLİ

KATILIMCI PROFİLİ

Yüz yüze mülakat ve dijital ortamda anket yöntemiyle 297'si kız, 262'si erkek olmak üzere 559 gence ulaştık. Araştırmaya katılan gençlerin 210'u evli, 349'u bekâr olduğunu ifade etti.

Yaş dağılımına baktığımızda 14-18 yaş arası 200 (%36), 19-24 yaş arası 178 (%32), 25-29 yaş arası 181 (%32) genç bulunmaktadır. Gençlerin eğitim dönemleri oranlarına bakıldığında da yaklaşık olarak 1/3 oranında orta öğretim, 1/3 yükseköğretim döneminde oldukları görülmektedir.

Araştırma çerçevesinde ulaştığımız Suriyeli gençlerin % 69'u 4-6 yıldır Türkiye'de ikamet etmektedir. Dolayısıyla Türkiye'deki yaşamla ilgili yeterli düzeyde bilgi sahibi olmuş ve kültürel uyum anlamında bir mesafe kaydetmesi beklenen bir gruptur.

Suriyeli gençlerin % 64'ü şehir merkezinden, % 23'ü kasabadan, % 13'ü de köyden ülkemize göç etmiştir. Gençlerin çoğunluğunun şehir merkezinden geldiği görülmektedir.

Sonuç kitapçığında yer vermemekle birlikte bu sorunun devamında Türkiye'de nerede yaşadıklarını sorduğumuz Suriyeli gençlerden iki taneisinin cevabı "Osmanlı İmparatorluğu" şeklinde oldu. Bu cevapla Türkiye ile bağlarının tarihsel ve kültürel süreçte iz bıraktığını söyleyebiliriz.

Tablo 1. Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Kadın	297	% 53
Erkek	262	% 47
Toplam	559	100

Tablo 2. Yaş Dağılımı

Yaş	Sayı	Yüzde
14-18	200	% 36
19-24	178	% 32
25-29	181	% 32
Toplam	559	100

Tablo 3. Medeni Durum

Medeni Durum	Sayı	Yüzde
Evli	210	% 38
Bekâr	349	% 62
Toplam	559	100

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tablo 4. Kaç Yıldır Türkiye’de Oldukları

Yıl	Sayı	Yüzde
1-3 Yıl	61	% 11
4-6 Yıl	386	% 69
7-9 Yıl	91	% 16
10-12 Yıl	9	% 2
13 Yıl Üzeri	12	% 2
Toplam	559	100

Tablo 5. Suriye’de Yaşadıkları Yerleşim Yeri

Yerleşim Yeri	Sayı	Yüzde
Şehir Merkezi	358	% 64
Kasaba	127	% 23
Köy	74	% 13
Toplam	559	100

EĞİTİM

EĞİTİM

Araştırmaya dâhil olan gençlerin % 43'ü eğitime devam edebiliyor, % 46'sı eğitime devam edemiyor. Eğitime devam etme konusunda %75 gibi bir oranda gençlerin motivasyonunun yüksek olduğunu görüyoruz. Eğitim sürecini engelleyen sorunların başında dil, ekonomik sorunlar gelirken, eğitim sistemine adaptasyon da bir problem alanı olarak karşımıza çıkıyor.

Araştırmamızın farklı bölümlerinde dil sorunu ile sık sık karşılaştık. Eğitim almak için bir engel olarak tanımlanan dil sorunu, aslında yine eğitim imkânlarına ulaşarak üstesinden gelinecek bir problemdir. Dolayısıyla Suriyeli gençlere yönelik eğitim hizmetlerinin arzında hem kamu hem de STK'lar kapsayıcı programlar oluşturarak bu sorunun çözümüne katkı sağlamak durumundadır.

Eğitim hizmetleri ücretsiz olmakla birlikte eğitim alan gençlerin bazı ekstra masrafları olabilmektedir. Kitap, ulaşım, gıda, kıyafet vb. Bu kapsamda Suriyeli ailelere verilen desteklerde burs veya eğitim yardımının öncelenmesi bu sorunun çözümü için önemli bir basamak oluşturacaktır.

Eğitim açısından en verimli dönemlerini yaşayan gençler, bu hizmete ulaşamadıkları takdirde birçok tehlikeye karşı korunmasız kalmanın yanı sıra, iş imkânlarına ulaşma, sosyal destek almadan hayatını idame ettirebilme vb. hususlarda da sorun yaşayabilmektedir. Dolayısıyla bu gençlerin % 46'sı eğitim hayatının dışında kalarak hem yaşadıkları dönem, hem de ilerleyen süreçler için tehlikelere açık hale geliyorlar.

Suriye'de alınan diplomaların %56'sının denklik sorunu yaşamadığını da bu bölümde görmüş oluyoruz. Geçmişte Suriye ile Türkiye arasında öğrenci hareketliliği yaşandığı için yüksek bir oranda diploma denkliğinin sağlandığını görüyoruz. Bu durum aslında hem Suriyeli gençler için hem de Türkiye için bir avantaj oluşturmaktadır.

Tablo 1. Eğitime Devam Etme Durumu

	Sayı	Yüzde
Devam Ediyor	242	% 43
Devam Etmiyor	255	% 46
Cevap Yok	62	% 11
Toplam	559	100

Tablo 2. Eğitime Devam Edemiyorsa Sebebi (Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.)

	Sayı	Yüzde
Ekonomik	161	% 32
Dil	265	% 53
Eğitim Sistemi	66	% 13
Ailevi Engeller	4	% 1
Evlilik	7	% 1
Toplam	503	100

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tablo 3. Eğitime Devam Etmek İsteme Durumu

	Sayı	Yüzde
Evet	422	% 75
Hayır	100	% 18
Cevap Yok	37	% 7
Toplam	559	100

Tablo 4. Suriye’de Alınan Diplomanın Denklik Durumu

	Sayı	Yüzde
Evet	314	% 56
Hayır	206	% 37
Cevap Yok	39	% 7
Toplam	559	100

AİLE HAYATI

AİLE HAYATI

Araştırmamıza katılan gençlerin %78'i aileleriyle yaşıyor. Aile sorunların çözümünde çok önemli bir kurumsal yapı olmakla birlikte kendi vatanından uzakta bir hayat kurmaya çalışan birey için hayati bir fonksiyonu olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Ülkemizdeki Suriyeliler'in aile bütünlüğü içinde yaşamlarını sürdürdüğünü görüyoruz.

Aileler, % 89 gibi yüksek bir oranda kiralık evde yaşıyorlar. Sosyal destek kapsamında barınma imkânına ulaşan ailelerin oranı % 5.

Giderlerini çalışarak karşılayanların oranı % 76. Sadece sosyal yardımlarla geçinenlerin oranı ise % 14.

% 56'sının en az bir aile bireyi Suriye'de kalmış. % 42'si Suriye'de içsavaşta bir yakınını kaybetmiş. Başka bir ülkeye sığınmak durumunda kalan bu gençlerin savaşın en karanlık yüzünü görenler olduğunu ifade etmek isteriz.

% 9'unun devam eden bir sağlık problemi var. Ailesinde kronik sağlık problemi veya engelli olanların oranı % 18.

Tablo 1. Kiminle Yaşadıkları

	Sayı	Yüzde
Aile	433	% 78
Akraba	48	% 9
Öğrenci Yurdu	36	% 6
Kamp	18	% 3
Diğer	24	% 4
Toplam	559	100

Tablo 2. Yaşadıkları Konut

	Sayı	Yüzde
Kira	501	% 89
Kendilerine Ait	9	% 2
Sosyal Destek	29	% 5
Aile Yakınına Ait	17	% 3
Cevap Yok	3	% 1
Toplam	559	100

Tablo 3. Aile Giderlerini Nasıl Karşılıyor

	Sayı	Yüzde
Çalışarak	424	% 76
Sosyal Yardımlarla	80	% 14
Birikimleri ile	27	% 5
Diğer	28	% 5
Toplam	559	100

Tablo 4. Aile Bireylerinden Suriye’de Kalan Oldu mu?

	Sayı	Yüzde
Evet	313	% 56
Hayır	232	% 42
Cevap Yok	14	% 2
Toplam	559	100

Tablo 5. Aile Bireylerinden Suriye’de İç Savaşta Kaybettiğiniz Oldu mu?

	Sayı	Yüzde
Evet	235	% 42
Hayır	305	% 55
Cevap Yok	19	% 3
Toplam	559	100

Tablo 6. Devam Eden Bir Sağlık Probleminin Olup Olmadığı

	Sayı	Yüzde
Evet	51	% 9
Hayır	489	% 88
Cevap Yok	19	% 3
Toplam	559	100

Tablo 7. Ailede Kronik Sağlık Problemi Olan veya Engelli Bireyler

	Sayı	Yüzde
Evet	101	% 18
Hayır	427	% 76
Cevap Yok	31	% 6
Toplam	559	100

BEŞİNCİ BÖLÜM

EKONOMİK HAYAT

EKONOMİK HAYAT

Anketimize katılan gençlerin ailelerinde çalışanların sayısına bakıldığında % 40 oranında 1 kişi, % 32 oranında 2-3 kişi, % 10 oranında 4-5 kişinin ekonomik hayatın içinde olduğunu görüyoruz. Çalışanların sadece % 20'si sosyal güvenlik sistemine kayıtlı.

Ankete katılan gençlerin çalışma oranlarına bakıldığında Suriye'deki çalışma durumları ile karşılaştırıldığında, Türkiye'de sayısal bir artış olduğunu görüyoruz. Yaşam koşullarındaki değişiklik ve yaşı'n büyümesi çalışma oranlarının artmasında etkili olmaktadır.

Tablo 1. Ailede Kaç Kişi Çalışıyor?

	Sayı	Yüzde
1	224	% 40
2-3	179	% 32
4-5	54	% 10
6 ve üzeri	16	% 3
Cevap yok	86	% 15
Toplam	559	100

Tablo 2. Ailede Çalışanların Sigortası Var mı?

	Sayı	Yüzde
Evet	112	% 20
Hayır	434	% 78
Cevap Yok	13	% 2
Toplam	559	100

ALTINCI BÖLÜM**Tablo 3. Suriye’de Çalışıyor muydu?**

	Sayı	Yüzde
Evet	138	% 25
Hayır	410	% 73
Cevap Yok	11	% 2
Toplam	559	100

AYRIMCILIK**Tablo 4. Türkiye’de Çalışıyor mu?**

	Sayı	Yüzde
Evet	185	% 33
Hayır	361	% 65
Cevap Yok	13	% 2
Toplam	559	100

AYRIMCILIK

Araştırmamızın odağında yer alan konulardan bir tanesi de uyum süreci kapsamında ayrımcılıkla ilgili mevcut durumun belirlenmesiydi. Araştırmamıza katılan gençlerin % 49'u toplumda herhangi bir ayrımcılıkla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Fiziksel şiddet yaşadığını ifade edenlerin oranı % 10'dur. Gençlerin % 90'ı fiziksel şiddetle karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir.

Gençlere birden fazla seçeneği işaretleyebileceklerini ifade ederek ayrımcılığı en çok hissettikleri mekânları sordüğümüzda mahalle, okul, toplu taşıma gibi alanları işaretlerken, hastane gibi kamusal hizmetlere ulaştıkları mekânlarda % 14 oranında ayrımcılık hissettiklerini ifade etmişlerdir.

Çarpıcı bir husus da Suriyeli gençlerin Arapça konuşmaktan çekinmeleri olarak karşımıza çıktı. Özellikle ilk girdikleri ortamlarda Suriyeli olduklarını ifade etmekten çekindikleri ve Arapça konuşmayı tercih etmedikleri bir görüşmelerimizden elde ettiğimiz sonuçlar arasında yer aldı.

Araştırmamıza katılan ve ilgili soruya cevap veren gençlerin çok büyük bir çoğunluğu olan % 71'i mahallesinde Arapça konuşmaya çekindiklerini ifade etmiştir.

Tablo 1. Toplumda Ayrımcılık Hissetme Durumu

	Sayı	Yüzde
Evet	255	% 46
Hayır	277	% 49
Cevap Yok	27	% 5
Toplam	559	100

Tablo 2. Ayrımcılığı En Çok Hissettiği Mecralar

	Sayı	Yüzde
Okul	120	%30
Mahalle	134	%35
Toplu Taşıma	54	% 14
Hastane	53	% 14
Sosyal Medya	18	% 5
İşyerinde	6	% 1
Heryerde	2	% 0,5
Hiçbiryerde	1	% 0,5

Tablo 3. Sığınmacı Olarak Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Durumu

	Sayı	Yüzde
Evet	56	%10
Hayır	503	% 90
Toplam	559	100

Tablo 4. Arapça Konuşmaktan Çekindikleri Mekânlar

	Sayı	Yüzde
Okul	26	% 5
Mahalle	254	% 45
Toplu Taşıma	49	% 9
İşyeri	17	% 3
Cevap Yok	202	% 36
Diğer	11	% 2
Toplam	559	100

YEDİNCİ BÖLÜM**SOSYO- KÜLTÜREL UYUM**

SOSYO-KÜLTÜREL UYUM

Ankete katılan gençlerin % 48'i Türkçeyi okul veya kurslarda öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Önceki bölümlerde eğitime devam edememe sebebi olarak dil sorunu ifade edilmişti. Bu bölümde ise dil öğrenmede eğitim kurumlarının çok önemli olduğunu görmekteyiz.

Dil, uyum sürecinin en temel araçlarından bir tanesidir. Dolayısıyla eğitim kurumlarının uyum konusunda etkin olduğunu söylemek mümkündür. Gençlerin %38'i Türkçeyi sosyal çevre ve akrabalarından öğrenmiştir. % 12'si ise Türkçeyi zaten bildiklerini ifade etmiştir.

Türkçeyi iyi, çok iyi ve mükemmel seviyede bilenlerin oranı %46'dır. Türkçeyi orta veya kötü seviyede bilenlerin oranı % 53'tür. Ankete katılan gençlerin ülkemizde kalış süreleri açısından değerlendirildiğinde Türkçeyi orta veya kötü seviyede bilme oranlarının oldukça yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

Dil öğrenimi için destek sunan kurumlara gençlerin ulaşması hususunda daha aktif bir hizmet verme zorunluluğunu ifade etmek isteriz. Dil sorunu, sosyal uyum kadar, eğitim ve çalışma hayatını da etkilemektedir. Eğitim veya çalışma hayatının dışında kalan gençler her türlü tehlikeye açık hale gelmektedir.

Bir Sivil Toplum Kuruluşu olarak gençlerin herhangi bir sorun yaşadığında çözüm için kimlerden yardım aldığı sorusunu son derece önemsedik. Özellikle STK'ların gençler için bir başvuru merkezi anlamı taşıyıp taşımadığının cevabını aradık.

Bu kapsamda verilen cevaplar incelendiğinde sorun yaşayan Suriyeli gençlerin çok yüksek bir oranda ailelerinden yardım aldığını; aile kurumu dışında Suriyeli tanıdıkları, arkadaş çevresi ve kamu kurumlarına başvurduklarını görüyoruz. Aile kurumunun mevcudiyetini sürdürdüğünü, sorunların çözümünde başat rolünü koruduğunu görüyoruz.

Anketimize katılan gençlerin gelecekle ilgili kaygı alanlarına yönelik sorular hazırladık. % 37'lik bir oranla eğitim ile ilgili kaygılar listede en üst sırada yer aldı. Eğitimi takip eden konu % 29 oranında iş-meslek olarak karşımıza çıktı. Ekonomik kaygısı olan gençlerin oranı % 20'ydi.

Bütün bu konuların mülteci olsun veya olmasın genç nüfusun sorunları olduğu düşünüldüğünde bu endişelerin taşınmasının normal karşılanacağı malumdur. Memleketine geri dönememe endişesi % 6, evlilikle ilgili kaygıların oranı ise % 3'dür.

Anketimize katılan gençlerin % 61'i günlük hayatında geçmiş alışkanlıklarını özlediğini ifade etmiştir. Bu sorunun devamında gençlere seçenek sunmadan neleri özlediklerini sorduk. Gelen cevapları değerlendirdiğimizde;

- » Aile kurumunu oluşturan bireylerin anne, baba, abi, abla ve akrabalar şeklinde detaylandırıldığı
- » Ailele sabah kahvesi
- » Psikolojik istikrar
- » Gelenekler
- » Vatan, vatan kokusu
- » Arkadaşlar
- » Sosyal hayat
- » Ev
- » Eski ben

- » Geleceğin belirli olduğu zamanlar
- » Herşey
- » Okul
- » Takdir, saygı şeklinde sınıflandırabiliriz.

Bu cevapları incelediğimizde, gençlerin Suriye’de kalan veya içsavaşta kaybettikleri yakınlarına karşı derin bir özlem duyduğunu, günlük rutin içinde anlam ifade etmeyen, ancak yitirildiğinde özlem duyulan alışkanlıklara vurgu yaptıklarını görmekteyiz. Ayrıca gençlerin bu bölümde oldukça duygusal bir dil kullandıklarının da altını çizmek isteriz.

Bu sorunun devamında Türkiye’ye özgü hoşlandıkları şeylerden üç tanesini sorduk ve yine seçenek sunmadık. Cevapları değerlendirdiğimizde;

- » Adalet
- » Özgürlük
- » Saygı
- » Coğrafi güzellikler
- » Arkadaşlar
- » Düzen
- » Vatanseverlik
- » Eğitim Fırsatları
- » Merhamet, değerler
- » Güvenlik, huzur
- » Temizlik
- » Medeniyet

- » Sağlık Hizmetleri
- » Demokrasi
- » Yardımseverlik
- » Hükümet sistemi
- » Sosyal Yardımlar
- » İslamiyet
- » İstanbul
- » Misafirperverlik
- » Sosyal faaliyetler şeklinde sınıflandırabiliriz.

Türkiye’de yaşarken buraya özgü hoşlanmadıkları şeylerden 3 tanesini yazmalarını istedik. Gelen cevapları değerlendirdiğimizde,

- » Dil sorunu
- » Ekonomik güçlükler
- » Çalışma izni
- » Yüksek kiralar
- » Uzun çalışma saatleri
- » Trafik
- » İşsizlik
- » Mülteci olmak şeklinde sınıflandırabiliriz.

Sorun olarak tanımlanan hususların bazıları bir ülkede yabancı olmakla ilgiliyken bir kısmı da büyük bir şehirde yaşamının güçlükleri olarak değerlendirilebilir.

Türkiye’deki Suriyelilerle ilgili tartışılan hususlardan bir tanesi de Suriyeli-

lerin ülkelerine dönüp dönmeyeceği meselesidir. Gençlerin bu konudaki eğilimini görmek istedik. Gençlerin % 37'si ülkesine geri dönmek istediğini ifade etti. %39'u Türkiye'de kalmak istediğini söyledi. Türkiye veya Suriye dışında bir ülkede yaşamak isteyenlerin oranı % 24.

Tablo 1. Türkçeyi Nerede Öğrendiği

	Sayı	Yüzde
Okul/Kurs	267	% 48
Sosyal Çevre	193	% 35
Akraba	18	% 3
Zaten biliyordum	69	% 12
Cevap Yok	12	% 2
Toplam	559	100

Tablo 2. Türkçeyi Hangi Seviyede Bildiği

	Sayı	Yüzde
Kötü	101	% 18
Orta	195	% 35
İyi	126	% 22
Çok İyi	93	% 17
Mükemmel	41	% 7
Cevap Yok	3	% 1
Toplam	559	100

Tablo 3. Herhangi Bir Sorun Yaşadığında Çözüm İçin Öncelikle Kimlerden Yardım Aldığı

	Sayı	Yüzde
Aile	317	% 57
Suriyeli tanıdıklarım	77	% 14
Arkadaş çevresi	79	% 14
STK'lar	10	% 2
Kamu Kurumları	42	% 7
Cevap Yok	34	% 6
Toplam	559	100

Tablo 4. Gelecekle İlgili Kaygı Alanları

	Sayı	Yüzde
Eğitim	207	% 37
Meslek/İş	161	% 29
Ekonomik Kaygılar	113	% 20
Evlilik	16	% 3
Memleketine Geri Dönememe	36	% 6
Diğer	26	% 5
Toplam	559	100

Tablo 5. Günlük Hayatlarında Geçmiş Alışkanlıklarını Özlüyorlar mı?

	Sayı	Yüzde
Evet	341	% 61
Hayır	176	% 32
Cevap Yok	42	% 7
Toplam	559	100

SEKİZİNCİ BÖLÜM

SOSYAL HAYAT VE GENÇLİK

SOSYAL HAYAT VE GENÇLİK

Araştırmamızda bizim için en önemli olan bölümlerden bir tanesi de Suriyeli gençlerin sosyal hayattaki rolleriydi. Bu kapsamda sorduğumuz sorularla gençlerin kültür, sanat, sivil toplum faaliyetlerine ilgisini değerlendirmeye çalıştık.

559 gençten 116'sı ülkesindeki sanatsal faaliyetleri düzenli olarak takip ederken Türkiye'ye yerleştikten sonra bu sayının 95'e düştüğünü görüyoruz. Göç sırasında ve sonrasında yaşanan problemlerin bütününe düşündüğümüzde sanat etkinliklerine katılanların sayısında görülen azalmanın çok düşük bir oran olduğunu söyleyebiliriz.

STK faaliyetlerini takip eden gençlerin sayısını Suriye ile mukayese ettiğimizde ülkemizde artış gösterdiğini görüyoruz. Ülkemizde Suriyelilerin ihtiyaçları ve bu alana yönelik başta sosyal yardımlar olmak üzere çeşitli alanlarda faaliyet gösteren Sivil Toplum Kuruluşlarının ülke çapında yaygın faaliyetler yürütmesinin etkili olduğu da bir gerçektir.

56 genç, Suriye sorunu ile ilgili dünya genelinden farklı kurum (BM, İİT, STK'lar vb) ve kişilerle iletişime geçtiğini ifade ediyor. Gençlerin bu mekanizmaları bilmesi ve kullanması son derece önemlidir. Bu tarz bağlantılar, savunuculuk faaliyetleri yürüterek sorunların çözümünde somut adımlar atılmasına katkı sağlayacaktır.

Gençler yayın-kitap vb. materyallere ulaşmakta güçlük çektiklerini ifade etmektedir. Yaş grubu dikkate alınarak gençlerin kültürel ihtiyaçlarının gelişimlerine katkı sağlayacak biçimde karşılanması son derece önemlidir.

Suriyeli gençlere özel yetenek alanlarınız var mı, varsa nelerdir diye sordumuzda aldığımız cevapların arasında en çok ifade edilenleri;

- » Edebiyat
- » Müzik
- » Resim olarak sınıflandırabiliriz.

Geleneksel sanatlar, spor, sinema, animasyon, bilim alanında da gençler yetenekli olduklarını ifade ettiler.

Gençlerin arkadaş seçiminde ve ilişki geliştirme anlamında önceliklerine bakıldığında daha çok Suriyelilerle ilişki kurduğunu söyleyenlerin oranı % 53, daha çok Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıyla ilişki kurduğunu söyleyenlerin oranı % 27'dir.

Arkadaşlarının çoğunun Suriyeli olduğunu söyleyenlerin oranı % 41, Türkiye vatandaşı olduğunu ifade edenlerin oranı ise % 17'dir.

Tablo 1.

Ülkemde düzenli olarak sanatsal faaliyetleri takip ederdim: 116

Türkiye'de düzenli olarak sanatsal faaliyetleri takip ediyorum: 95

Düzenli olarak takip ettiğim yayın-kitap vb. materyallere ulaşmakta güçlük çekiyorum: 109

Ülkemde düzenli olarak STK'ların faaliyetlerini takip ederdim: 80

Türkiye'de düzenli olarak STK'ların faaliyetlerini takip ediyorum: 125

İlgi duyduğum konular ve ülkemle ilgili gelişmeler kapsamında dünya gündemini yakından takip ediyorum: 155

Ülkemde kalan akraba ve arkadaşarımla düzenli olarak iletişime geçiyorum: 274

Ülkemde yaşanan sorunların çözümü için dünya genelinden farklı kurum (BM, İİT, STK'lar vb) ve kişilerle iletişime geçiyorum: 56

Tablo 2. Daha Çok Suriye Vatandaşlarıyla İlişki Kuruyorum

	Sayı	Yüzde
Evet	296	% 53
Hayır	263	% 47
Toplam	559	100

Tablo 3. Daha Çok Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarıyla İlişki Kuruyorum

	Sayı	Yüzde
Evet	148	% 27
Hayır	411	% 73
Toplam	559	100

Tablo 4. Arkadaşlarım Daha Çok Suriye Vatandaşlarından Oluşuyor

	Sayı	Yüzde
Evet	229	% 41
Hayır	330	% 59
Toplam	559	100

Tablo 5. Arkadaşlarım Daha Çok Türkiye Vatandaşlarından Oluşuyor

	Sayı	Yüzde
Evet	96	% 17
Hayır	463	% 83
Toplam	559	100

Tablo 6. Yaşamak İstedikleri Ülke

	Sayı	Yüzde
Suriye	204	% 37
Türkiye	218	% 39
Başka bir ülke	137	% 24
Toplam	559	100

DOKUZUNCU BÖLÜM

ARAŞTIRMA EKİBİNDE YER ALAN
GENÇLERİN MAKALELERİ

MÜLTECİLER VE SURIYELİ MÜLTECİLERİN PSİKOLOJİSİ

Aleyna Çelik^[*]

ÖZET

Bu çalışma mülteciler ve Suriyeli mültecilerin yaşadığı psikopatolojik sorunları ele almış bazı tez ve makalelerden derlenerek yazılmıştır. Meta-analiz yöntemi kullanılarak, farklı zamanlarda farklı bölgelerde yapılmış çalışmaların ortak sonucu sunulmaya çalışılmıştır. İncelenen kaynaklarda ortak sonuç olarak mültecilerin birçoğunun, TSSB, depresyon, anksiyete yaşadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mülteci, Suriye, TSSB (Travma Sonrası Stres Bozukluğu), Anksiyete, Depresyon

GİRİŞ

Savaşlar, siyasi baskı, afetler, etnik çatışmalar, gibi nedenlerle ülkelerini zorunlu terk eden kişilere mülteci denir (Önen, Güneş, Türeme, Ağaç, 2014, s.224). Tanımın içinde yer alan “zorunlu” kelimesi düşünüldüğünde yaşanan sıkıntıların karşılığını vermektedir. Bireylerin istemeyerek ülkelerini terk ediyor olması bile başlı başına travmayı tetiklemektedir. Sığınmacı kavramı, mülteci olarak kabul edilmek üzere bekleyen bireyler için kulla-

nılmaktadır. Günümüzde dünya üzerindeki mülteci ve sığınmacı sayısı oldukça fazla olmakla birlikte bu kesimin yarısını kadınlar oluşturmaktadır. Sığınmacı ve mülteciler ekonomik, sosyal, eğitim ve diğer birçok alanda büyük zorluklarla yüzleşmektedirler (Yağcı, 2017, s. 20). İstatistiklere bakıldığında, mültecilerin topraklarını terketmesinin birincil nedeni savaşlardır (Binay, 2016, s. 2).

Depresyon, anksiyete, TSSB mültecilerin psikolojik olarak karşılaştığı sağlık sorunlarının başında gelmektedir. Kendini birden bire belirsizlik içinde bulan mülteci, uyum sürecinde bir çok sorunla karşılaşmaktadır. Savaş esnasında yaşadıkları şok dışında, sığındıkları ülkede yaşadıkları kültürel şok, damgalanma ruhsal bozuklukları arttıran etmenlerdir.

Ruhsal bozukluk yönünden riskli gruplar içine giren mültecilere verilen sağlık hizmetleri yetersiz kalmaktadır. Bu yetersizliklerin üzerinde durulup giderilmesi gerekmektedir.

TÜRKİYE’DEKİ SURIYELİ MÜLTECİLER

15 Mart 2011 yılında başladığı kabul edilen Suriye’deki iç savaş bir çok yıkıma sebebiyet vermiş, vermeye devam etmektedir. Suriye vatandaşı insanların savaşın bu yıkıcı etkisinden kurtulmak adına legal ve/veya illegal yollardan ülkeyi terkettikleri görülmektedir. Ülkeyi terk ediş sırasında geride bıraktıkları eşi, dostu, evi, en önemlisi de hayalleri onların yaşadığı travmaların başlıca nedenidir. Sığındıkları ülkelerin başında Türkiye, Lübnan, Irak, Ürdün ve Ermenistan gelmektedir.

1 Mart 2018 tarihi itibarıyla Türkiye’de kayıt altına alınan Suriyeli mülte-

“Depresyon, anksiyete, TSSB mültecilerin psikolojik olarak karşılaştığı sağlık sorunlarının başında gelmektedir. Kendini birden bire belirsizlik içinde bulan mülteci, uyum sürecinde bir çok sorunla karşılaşmaktadır.”

[*] İstanbul Aydın Üniversitesi, Psikoloji YL Öğrencisi, aleynacelik6194@gmail.com

ci sayısının 3.540.648 olup, Türkiye'deki kayıtlı Suriyeli mülteci sayısının bir önceki aya göre 74.385 kişi arttığı gözlenmiştir. Toplamda Suriyeli mültecilerin 1.919.285'i erkek, 1.621.363'ü ise kadın olduğu saptanmıştır. Rakamlara bakıldığı zaman Suriyeli vatandaşların ülkemize girişi hala devam etmektedir. Bu durumda yapılması gereken çalışmaların hız alması gerekmektedir.

Yaşanan bu olayların Suriyeli mülteciler üzerinde oluşturduğu psikolojik etkileri vardır. Savaş sonrasında gerçekleşen travmalardan kaynaklı faktörlerin, cinsiyet açısından ele alındığı araştırmalarda kadınların erkeklere nazaran daha fazla TSSB tanısı aldığı tespit edilmiştir (Binay, 2016, s. 33). Kadınlarda bu durum fazla yaşanıyor olmasının sebebi, taciz, tecavüz gibi travmatik olaylara maruz kalmaları ve en önemlisi eşlerini savaşta kaybedip çocuklarıyla bir başına kalmış olmalarıdır. TSSB'de kadın/erkek oranı hususunda farklı neticeler bulan araştırmalar da vardır. Örneğin çatışmaların yoğun olduğu Diyarbakır'da yapılan 708 katılımlı bir araştırmada ise, TSSB yaygınlığı cinsiyet bakımından farkı tespit edilmemiş ve erkeklerin kadınlara göre daha çok askeri çatışma ile ilişkili travmatik yaşantıyla karşı karşıya kaldıkları saptanmıştır (Binay, 2016, s. 34).

“Sağlıklı bir nesil için erken müdahale edilmesi şarttır. Hem mültecilerin hem de yerel toplumun sağlık refahı için, çok disiplinli ve multisektörel yaklaşımla mültecilere dair profesyonel hizmetlerin güçlendirilmesi gerekir.”

450 mülteciye yapılan bir diğer araştırmada, mültecilerden 87 kişide şiddetli anksiyete belirtileri görülürken, 40 kişide şiddetli depresyon belirtilerine rastlanmıştır (Önen, Güneş, Türeme, Ağaç, 2014, s.226). Başka bir araştırmada 352 Suriyeli mültecinin katılımında maruz kaldıkları travmatik olaylarda; 338 kişi (% 96.0) savaştan etkilenmiş bir bölgede bulunma, 268 kişi (% 76.1) yakın arkadaş veya aile üyelerinden birinin (eş-çocuk hariç) ölümünü yaşama/tanık olma, 218 kişi (% 61.9) cenaze dışında cesetler görme veya onlara dokunma

ilk üç sırada yer alırken, 1 kişi (% 0.1) cinsel şiddete maruz kalma, 1 kişi (% 0.1) cinsel şiddete tanık olma oldukça az görülmüştür (Sağaltıcı, 2013, s. 34).

Yine Sağaltıcı'nın yaptığı çalışmada sonuç olarak cinsiyet, medeni durum, meslek, eğitim durumu, ailede psikiyatrik hastalık öyküsü olması, sigara kullanımı olmaması, ek tıbbi bozukluğunun olması gibi sosyodemografik özelliklerin TSSB gelişimini etkileyebileceği görülmüştür. Suriyeli mülteciler arasında en az bir travmaya maruz kalma oranı %98 olarak saptanmıştır (Sağaltıcı, 2013, s. 56). Yağcı'nın zorunlu göç etmiş çocuklar üzerinde yaptığı araştırmada, zorunlu göç yaşamış çocukların, zorunlu göç yaşamamış çocuklara oranla sosyal anksiyetesinin daha fazla olduğu saptanmıştır (Yağcı, 2017, s. 41).

Bu verilere göre ülkemize sığınmış mültecilerin, sosyal, fiziksel sorunlarının yanında fazlasıyla psikolojik problem yaşadığını görmekteyiz.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaşadıkları travmatik olaylar karşısında, güvenli bir ortam olarak görüp ülkemize sığınan mültecilerin sayısının gün geçtikçe arttığını görmekteyiz. İç savaşın başladığı 2011 yılından bu yana ülkemize sığınan Suriyeli mülteciler üzerinde çok sayıda araştırma yapılmıştır. Gerek psikolojik, gerek sosyolojik, gerekse siyasi olan bu araştırmalarda varılan sonuçlara bakılarak, savaş mağduru kardeşlerimize nasıl yardımcı olabilirsiniz üzerine gidilmeye çalışılmıştır.

Psikolojik araştırmaların sonuçlarına bakıldığında pek iç açıcı olmayan sonuçlarla karşılaşmaktayız. Yaşanılan travmatik olayların etkisiyle de sonuçların bu yönde çıkması şaşırtmamaktadır. Mülteci çocuklarda da fazlasıyla gözlenen psikopatolojik sorunların ciddiye alınması gerekmektedir. Nitekim bu çocuklar Türkiye'nin geleceğini oluşturan çocuklardır. Sağlıklı bir nesil için erken müdahale edilmesi şarttır. Hem mültecilerin hem de yerel toplumun sağlık refahı için, çok disiplinli ve multisektörel yaklaşımla mültecilere dair profesyonel hizmetlerin güçlendirilmesi gerekir.

KAYNAKÇA

- BİNAY, H. (2016). Suriye ve Irak'tan Gelen Savaş Mağduru Çocuk ve Genç Mültecilerde TSSB Düzeyi. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- <http://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>. (2018, Mart 26).
- ÖNEN, C., GÜNEŞ, G., TÜREME, A., AĞAÇ, P. (2014). Bir Mülteci Kampında Yaşayan Suriyelilerde Depresyon ve Anksiyete Durumu. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi.
- SAĞALTICI, E. (2013, Aralık). Suriyeli Mülteclerde Travma Sobrası Stres Bozukluğu Taraması. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi.
- Yağcı, H. (2017). Zorunlu Göç Yaşamış 12-18 Yaş Çocukların Göç Yaşamamış Çocuklara Göre Sosyal Anksiyete Açısından Değerlendirilmesi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi.

SURİYELİ SIĞINMACILARA YÖNELİK ALGI VE TUTUMLAR

Ayşenur Koç^[*]

1951 tarihli, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tüzüğünün 14. maddesinde mülteci kavramı şöyle açıklanmıştır:

“İrki, dini, milleti ya da siyasi görüşü nedeniyle zulüm görmekten haklı sebeplerden korkan, vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu korkudan dolayı veya kişisel tercihi dışındaki sebeplerden dolayı söz konusu ülkenin korunmasından yararlanamayan veya yararlanmak istemeyen; ya da bir ülkenin vatandaşlığına sahip olmayan ve eskiden sürekli ikamet ettiği ülkenin dışında bulunan, söz konusu korku sebebiyle ya da kendi kişisel tercihi dışındaki sebeplerle bu ülkeye dönemeyen herhangi bir kişiyi kapsar.”

BMMYK belirtilen bu tanımı II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa vatandaşları için çıkarmıştır ve mülteci kavramı batıdan gelen bireyler için kullanılmaktadır. Doğudan gelen sığınmacılar için hukuki bir boşluk bulunmaktadır. Bu yüzden, yazımda Suriyeli bireyler için mülteci kavramı yerine sığınmacı kavramını kullanacağım. Bu yazıda iki farklı gazetede yer alan aynı haberin Suriyeli sığınmacılara iki farklı algı üzerinden analiz edeceğim. Mersin'de gerçekleşen çöp kavgasının X ve Y gazetelerinde 14 Nisan'da sırasıyla “Suriyelilerin çöp kavgası kanlı bitti: 1 ölü 5 yaralı” ve “Mersin'de çöp kavgası: 1 ölü” başlıklı haberlerinde algı ve tutumları gazete haberi

[*] İstanbul Şehir Üniversitesi - Psikoloji Öğrencisi

üzerinden değerlendirmeye çalışacağım. İlk olarak sığınmacı ve mülteci kavramlarının tanımını yapıp, sığınmacıların ortaya çıkışı ve yaşadıkları baskılar hakkında bilgi vereceğim. Ardından Türk toplumunun Suriye toplumuna bakış açısını analiz edip, Suriyeli sığınmacılara karşı olan algı ve tutumun gazetelere nasıl yansıdığını inceleyeceğim.

Günümüzdeki ve geçmişteki örneklerle bakacak olursak mültecilere ve sığınmacılara takılan tutum ve söylem hiç değişmemiştir. Ne kadar modernleşsek de ne kadar demokratikleşsek de, genellikle bizden farklı olanı davranış ve söylemlerimizle ötekileştirmişizdir. Ülkemizde yaşanan son olaylarda bunu daha net görmekteyiz. Son yıllarda Suriye’de olan iç savaştan dolayı Türkiye, Suriyeli sığınmacılara kapısını açmıştır. Fakat farklı kültür ve etnik kökenlere sahip Türkiye’nin bir kısmı tüm farklılıklara rağmen sığınmacıları anlamaya ve yardım etmeye çalışırken bir kısmı ise Suriyeli sığınmacılara negatif bir tutum ile yaklaşmaktadır.

İnsanların bu negatif tutuma sahip olmalarının sebeplerinden biri kulaktan duyma bilgilerle oluşan ön yargılardır. Çoğu birey, mülteciliği sanki bir tercih gibi algılıyor. “Mültecilik zorunlu göç kategorisinde değerlendirilen,

“Çoğu birey, mülteciliği sanki bir tercih gibi algılıyor. “Mültecilik zorunlu göç kategorisinde değerlendirilen, insanların çeşitli nedenlerden dolayı ülkelerinde baskı görmeleri nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kaldıkları bir olgudur.”

insanların çeşitli nedenlerden dolayı ülkelerinde baskı görmeleri nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kaldıkları bir olgudur” (Yıldız ve diğerleri, 2014, s.42). “Sığınmacı, mülteci olarak uluslararası koruma arayan ancak statüleri henüz resmi olarak tanınmamış kişilere denir. Bu terim genellikle, mülteci statüsü almayla yönelik başvurularının hükümet ya da Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından karara bağlanmasını bekleyen kişiler için kullanılır” (Koç, 2001). Tanımlardan da anlaşılacağı üzere mültecilik ve sığınmacılık bir tercih değil,

bireylerin zorunda kaldıkları bir durumdur. Kendi topraklarındaki ölüm tehlikesi yüzünden terk eden mülteciler, iltica ettikleri yerlerde de psikolojik ve fiziksel şiddete maruz kalmışlardır. “Mülteci sorunu I. Dünya Savaşı ile gündeme gelmeye başlamış, II. Dünya Savaşı ile sorun büyümüş ve Soğuk Savaş döneminde zirveye ulaşmıştır” (Alver, t.y., s.5). Bahsedilen dönemlerde, özellikle II. Dünya Savaşı’nda, psikolojik ve fiziksel baskıların mağdurlarından biri olan Yahudiler tarih boyunca göç etmişlerdir. Nurdan İpek Şeber (2012), “yaşadıkları yerlerde kendilerine yönelen öfke ve baskılara direnemeyen Yahudiler, başka topraklarda huzur aramışlardır. Rusya, Romanya gibi çeşitli ülkelerde karşılaştıkları zulüm ve baskılar sonucunda Osmanlı Devleti’ne sığınan Yahudiler, burada yeni bir yaşam aramışlardır” diyerek Yahudilerin yaşadığı “zulüm, baskı ve yurtsuzluk” konularına kısaca değinmiştir. Yahudilerin yaşadığı sorunlar mülteci diye nitelendirilen her topluluğun veya bireyin sorunlarından hiçbir farkı yoktur. Yahudi mülteciler, Filistinli mülteciler ve Suriyeli sığınmacılar iltica ettikleri yerlerdeki insanların oluşturduğu aynı baskı ve şiddetin mağdurlarıdır.

Türk toplumunda oluşan olumsuz tutum ve algının bir diğer nedeni ise Suriye toplumuna karşı olan negatif bakış açısıdır. Suriyeli sığınmacılar ülkemize sığınmalarından dolayı toplumdaki bazı bireyler bu olayın birçok negatif etkisi olacağını iddia etmektedir ve mültecileri tehdit olarak görmektedirler. Bundan dolayı, Suriyeli sığınmacılara yönelik psikolojik ve fiziksel baskılar oluşmaktadır. Etnik ve kutupsal farklılıklar bu davranışları körüklemiştir. Ayşe Şebnem Tunç (2015), “İllerde yaşayan Suriyeli nüfusun il nüfusuna oranı ile yerel halkın Suriyelileri tehdit olarak görme ve güvensizlik hissi arasında doğru orantılı bir ilişki görülmektedir” (s.45) diyerek aslında insanların Suriyeli sığınmacılara karşı olan olumsuz tutum ve algının kaygı duygusunun pekişmesiyle ortaya çıktığını belirtir. Ancak, bu baskı ve nefret ortamının oluşmasını sağlayan sadece farklılıklar ve kaygılar değildir. Aynı zamanda, kitle iletişim araçlarının büyük bir etkisi bulunmaktadır. Topluma kendi düşüncelerini empoze etmek ve ekonomik kazanç sağlamak isteyen medya kuruluş sahipleri, düşünceleri yönlendirmek için kitle iletişim araçlarını kullanmaktadır. Bu görüşü, aynı olayı iki farklı gazetede yazılan yazıları karşılaştırarak kanıtlayabiliriz. Gazete isimlerini vermeden yaşanan hadiseye bakalım.

X gazetesi “Suriyelilerin çöp kavgası kanlı bitti: 1 ölü, 5 yaralı” haberini yayımlar. Haber metninde Suriyeli iki grup arasında geçen “çöp toplama” nedeniyle çıkan kavga nitelendirmesiyle, iki önemli algı oluşturur. İlki, toplumu Suriyeli olanlar ve olmayan diye ikiye ayırır. İkincisi ise, Suriyeli insanların “çöpten bile” kavga çıkarabileceğini vurgular. Başlıktaki “kanlı bitti” kelimesinin kullanımı ve metindeki nitelendirmeler, Suriyeli insanları şiddet yanlısı ve topluma zarar veren suçlular olarak etiketler. Başlıkta 5 yaralı nitelendirmesi, metinde ise 15 yaralı diye geçmektedir. Bu eksiklik gazetesinin haber hakkındaki bilgiye tam anlamıyla hakim olmadığı gösteriyor. Metinde kişilerin isimleri “Ali Al Derviş” ve “Talip Al Derwish” olarak açık bir şekilde belirtilmesi kişileri rencide etmektedir ve bu bilgilerin verilmesi etik değildir. Ayrıca haberin yanında zanlının fotoğrafının verilmesi bir diğer özel hayat ihlalidir. Tüm bu söylemler ve nitelendirmeler Suriyeli sığınmacılara karşı negatif algı oluşmasına ve toplum tarafından onlara karşı psikolojik baskı ve fiziksel şiddet uygulanmasına büyük oranda etkililer. X gazetesinin olumsuz algı ve tutum oluşturacak şekilde haber yazmasının nedeni, gazetesinin genel görüşünden dolayıdır. Bu gazete halkın bilincine negatif algı ve tutum yerleştirip kendi görüşünü empoze etmek ve halk aracılığıyla devletin aldığı kararı yargılamak istemektedir.

İncelenecek ikinci gazete olan Y ise manşetini “Mersin’de çöp kavgası: 1 ölü” olarak atmıştır. Başlıkta hiçbir ayırıştırıcı kelime kullanılmamış ve Suriyeli insanlara karşı olumsuz bir söylem yoktur. Zanlının fotoğrafı haberde verilmemiş ama bir önceki haberde olduğu gibi isimler verilmiş. Bu bağlamda, kişiler rencide edici bir duruma düşmüşlerdir. X gazetesinde bahsi geçen 15 yaralı yoktur, sadece 15 kişinin polis tarafından göz altına alındığı belirtilmiştir. Metinde “Suriyeli” kişilerin çöp kavgasına vurgu yapılmamıştır. Daha çok kişilerin geçimlerini çöp toplama işinden kazandıklarını ve bu yüzden haberde adı geçen iki kişinin tartıştığı aktarılmıştır. Ortada herhangi bir suçlayıcı ya da Suriyeli sığınmacılara karşı negatif söylemi oluşturacak bir dil yoktur. Haber sadece Mersin’de meydana gelen kötü bir olayı anlatmaktadır.

Aynı olayın iki farklı gazetede incelenmesinden anlaşılacağı gibi gazeteler bir görüşün yansıması olabilmektedir. Bununla birlikte, topluma doğ-

rudan veya dolaylı olarak mesajlar verilmektedir. Suriyeli sığınmacılara karşı oluşan nefret söyleminin oluşmasındaki büyük payın kitle iletişim araçlarından kaynaklandığını iki gazetesinin oluşturduğu net farklılıklardan anlayabiliriz. Bir gazetede Suriyelilerin çöp kavgası kanlı bitti diye başlığı atılan bir yazının, Suriyeli sığınmacılara karşı olumsuz söylemi ve önyargıların oluşmasının hedeflenmesi; diğer gazetede ise Mersin’de çöp kavgası diye atılan başlıktan anlaşılacağı üzere tarafsız ve Suriyeli sığınmacılara herhangi bir etiket ya da toplumun gözünde herhangi bir algı oluşturmaktan sadece bilgi veren, hiçbir ideolojik fikri olmayan bir haber. Suriyeli sığınmacıların farklı bir etnik yapısının olması ve kendileri ile birlikte getirdiği farklılıklardan dolayı endişeli olan Türk toplumunun bazı medya araçları ile endişelerinin haklı gösterilmeye çalışılması Suriyeli sığınmacıların psikolojik baskı hatta fiziksel şiddet altında yaşamasına sebep olmaktadır. Algılar değiştirilmeden tutumların değişmesi çok zordur. Savaşta kaçmış, psikolojik ve fiziksel travma yaşamış insanları, ülkemizde de farklı fiziksel ve psikolojik travmalara maruz bırakmamak için medya kuruluşlarının rolü önemlidir. Algı ve tutumların değiştirilmesi için devlet ve medya kuruluşlarının ortak çalışmaları gerekmektedir.

“Algılar değiştirilmeden tutumların değişmesi çok zordur. Savaşta kaçmış, psikolojik ve fiziksel travma yaşamış insanları, ülkemizde de farklı fiziksel ve psikolojik travmalara maruz bırakmamak için medya kuruluşlarının rolü önemlidir. Algı ve tutumların değiştirilmesi için devlet ve medya kuruluşlarının ortak çalışmaları gerekmektedir.”

KAYNAKÇA

Alver, M. (t.y.). Bir Yaşam Mücadelesi Olarak; Mültecilik. Erişim Tarihi: 27 Nisan 2016 <https://www.academia.edu> adresinden alındı

Koç, A. (2001, 20 Haziran). "Mülteci, Sığınmacı, Göçmen Nedir?" Erişim tarihi: 21 Mart 2018, <http://www.m.bianet.org>

Mersin'de Çöp Kavgası: 1 Ölü. (2016,14 Nisan). En Son Haber,1, ensonhaber.com.

Şeber, N. İ. (2012). II. Abdülhamid Döneminde Rusya ve Romanya'dan Gelen Yahudi Mülteciler. Tarih Dergisi, 53, 39-61.

Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. Tesam Akademi Dergisi, 2148, 29-63.

Yılmaz, K., Ünlü, Ü. ve Sezer, M. (2014). Mülteci- Sığınmacı Cinnnetleri ve Toplum "Her İnsanın Huzur İçinde, Kendi Evinde, Sevdığı İnsanların İçinde ve Vatanında Ölme Hakkı Var! KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2147, 42-50.

BİR BAVUL MU, BİR SANDIK MI?

Alev Han Uluğ^[*]

"Dünya on binlerce çiçekli bir kültür bahçesidir;
her çiçeğin ayrı bir rengi ve kokusu vardır.

Bir çiçeğin koparılması bir rengin, bir kokunun yok olmasıdır."
Yaşar Kemal

Bazen arkamıza bakmadan kökümüzü, geçmişimizi adeta sıfırlamak istencesine gitmek isteriz. Çünkü öyle şeyler yaşamışızdır ki umutsuzluk sarmıştır hayallerimizi ve yeniden başlamak isteriz, sıfırdan. Bazense kalmak, paylaşmak isteriz. O anda tam da o yerde o gökyüzü altında o insanlarla... Bütün bunlar bizim elimizdeyse ne ala, gitmek de kendi tercihimizdir kalmak da. Peki ya kaçmak?

Nihai topraklarımız Anadolu dünyanın sınırır aslında. Bu sınır ülkelerin siyasi pozisyonlarının ötesinde bir sınırdır. Belki de buluşma noktası demek daha doğru olur üç kıtanın, dolayısıyla dünyanın buluşma noktası. Öyle bereketli topraklardır ki binlerce yıldır bilimin, felsefenin, doğal güzelliklerin, ticaret yollarının ve rengarenk insanların kaynağı olagelmıştır. Daima devinim halinde bir insan hareketliliği... Yani gidenler, kalanlar, kaçanlar yurdudur Anadolu.

[*] Üsküdar Üniversitesi - Sosyal Hizmet Öğrencisi

1850'li yıllarda Kırım Tatarlarıyla başlayan Kafkas göçleri, 2,5 milyon civarındaki Çerkez göçü, Bolşevik İhtilalindeki Rus göçü, I. Dünya savaşındaki milyonlarca insan evinden oldu, Balkan Göçleri, hatta Polonezköy'e adını veren Polonyalı göçü elbette ki çok azı, çok küçük bir kısmı.

Bu toprakların suyu gibi havası gibidir göç. Anadolu'nun eşsizliğinin bir yansımasıdır. Her milletten, her dilden, her renkten insana hoş geldin demıştır bu topraklar. Çünkü gelenlerin neredeyse hepsi "kaçmıştır" topraklarından. Her biri apayrı trajediden, yıkımdan sandıklarıyla gelmiştir. Evet sandıklarıyla çünkü sandık hafıza demektir, gelenek demektir, dil demektir, kültür demektir. Sandık bir tercih değildir bir zorunluluktur. Bir daha dönemeyeceğin için bütün toplumsal hafızanı sığdırmaktır annenden, büyük ninelerinden kalan bu kutuya. Hemen her şeyi koymuşlardır sandığa.

Çocukluğunu, gençliğini, toprağının kokusunu, rüzgarının hissini, ekininin takvimini, kaybettiği yakınlarını.

“Bugün aynı Anadolu üç buçuk milyondan fazla Suriyeli 'ye kapılarını açtı. Çünkü İbn Haldun'un da dediği gibi coğrafya kaderdi. Zira hepimiz göçmeniz bu topraklarda. Kimimiz daha eski, kimimiz daha yeni -belki birkaç yıllık-, aynı coğrafyanın kaderinde birleşiyoruz. Bizi biz yapan da bu.”

Bugün aynı Anadolu üç buçuk milyondan fazla Suriyeli 'ye kapılarını açtı. Çünkü İbn Haldun'un da dediği gibi coğrafya kaderdi. Zira hepimiz göçmeniz bu topraklarda. Kimimiz daha eski, kimimiz daha yeni -belki birkaç yıllık-, aynı coğrafyanın kaderinde birleşiyoruz. Bizi biz yapan da bu.

Şimdilerde ise bu mozaikte yer almak istemeyen, garipseyen, benimsemeyenler, şikâyet edenler çok. Hatta muhakkak duymuşsunuzdur böyle yoğun renkli bir ülkede işler istedikleri gibi gitmediği için gitmek isteyenleri. Bavul hazırlayanlar işte böyledir. Arkada bırakmak bir tercihtir. Sıfırlamak bir tercihtir onlar için. Çünkü bavul hazırlamak bir plandır, dönüşü de vardır, hiç dönmeyişi de, hafıza-

sızlıktır çünkü zaten anıları yoktur, bağımsızlıktır, köksüzlüktür, hafıza arayışdır başka ufuklarda.

Bugün bir sosyolog olarak İKADDER'in yürüttüğü bu projede yer alarak kendi göçmenliği yeniden düşündüm. Sandığımı düşündüm. Fakat benim artık bir sandığım yok. Bu topraklar bana ev olmuş, yurt olmuş. Dağıtmışım sandığımı ve yenilerini koymuşum içine, bir mozaik olmuşum, bir parçamı çıkarsanız eğreti duracak olmuşum. İşte bu araştırma bana bunlarla yüzleşmemi sağladı. Kalmak, gitmeyi hiç düşünmemek bir çaba gerektirir. Çünkü zor olandır uyum sağlamak, fedakârlık etmek kendi gökyüzünü, kaynağını paylaşmak. Ancak bu dünyada her şeyin asıl sahibinin kendileri olmadığını bilenler kalmak diyebilir "hoş geldin" diyebilir, bu topraklarda. Ve şimdi soruyorum gitmek mi, kalmak mı, yoksa kaçmak mı? Bir bavul mu bir sandık mı?

Bana bu projede bu farkındalığı sağlayan İKADDER ailesine ve bu mozaik bir parçası olmamı sağlayan ülkeme Anadolu'ya teşekkürlerim ile...

KAYNAKÇA

Binbir Çiçekli Bahçe, Yaşar Kemal, Yapı Kredi Yayınları-2009,

Aslı Şafak, Tedx Konuşması,
<https://www.youtube.com/watch?v=mXjL90B6ax8&index=14&list=LL69C9z3TjFz-YRmvZIKXH7Q&t=0s>

TÜRKİYE’NİN GELECEĞİ: OKUL ÖNCESİ SURİYELİ ÇOCUKLAR

Fatma Zehra Nassan^[*]

ÖZET

Bu çalışmada okul öncesi eğitimin bir ülkenin geleceği için ne kadar önemli olduğu, karşı karşıya olduğumuz mülteci olgusuyla ve özellikle mülteci çocuklarla ne şekilde iletişime geçilmesi gerektiği, onların eğitim şekli, eğitim hakkına değinilecek. Diğer yandan aidiyet duygusunun ne şekilde kazandırıldığı bu ülkenin çocukları olma yolunda hangi konumda oldukları açıklanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Okul Öncesi Eğitim, Suriyeli Çocuk, Mülteci, Aidiyet

A. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.Okul Öncesi Eğitim Nedir?

Çocuk gelişimi ve eğitimi, insanlık tarihi boyunca yetişkinlerin ilgilendikleri konular arasında yer almıştır. Çocuğun eğitime verilen önemin toplumun tüm alanlarına yansıdığı düşünüldüğünde bu çabanın boş olmadığı ortadadır. Ülkeler, kurumlar ve aileler kendi politika, kültür ve bakış açılarına uygun bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedirler. Bu hedefleri gerçekleştirmede ülkeler, kurumlar ve ailelerin beklentileri etkili olmaktadır.

[*] Sosyolog, Aile Danışmanı

Doğumdan altı yaşına kadar olan dönemi kapsayan “okul öncesi dönem” ile ilgi alan yazında birçok tanım bulunmaktadır. 0-6 yaş arası çocukların gelişimlerini sağlamaya yönelik sistemli, organize ve planlı her türlü eğitim etkinliklerine genel olarak “okul öncesi eğitim” denilmektedir.

2. Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Çocuk

Çocukların keşfetmek ve öğrenmek için doğal bir eğilimleri vardır. Öğrenme çok erken yaşlarda başlar ve hayat boyu devam eder.

Çocuklar dünyaya geldikleri ilk andan itibaren, daha okula başlamadan çok önce öğrenmek ve keşfetmek için büyük bir heves duyarlar: etkin bir şekilde çevrelerini keşfederler, iletişim kurmayı öğrenirler ve çevrelerinde gördükleri şeylere dair fikirler oluşturmaya başlarlar. Okul öncesi dönem beyin gelişiminin ve sinaptik bağlantıların kurulma oranının en yoğun ve hızlı yaşandığı dönemdir.

Beyin gelişimi çocuğun bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimi için güçlü bir zemin oluşturur. Bu nedenle çocuklar özellikle okul öncesi dönem olarak adlandırılan yaşamın ilk altı yılında çok hızlı büyürler ve bu gelişim alanlarında şaşırtıcı bir hızla yetkinleşirler. Böylece çocuğun kendi potansiyelini gerçekleştirmesinin ve toplumun üretken bir bireyi olabilmesinin yolu açılmış olur. Beyin okul öncesi dönem boyunca hızlı geliştiği için bu dönem, beynin çevresel etkilere en açık olduğu dönemdir.

0–6 yaş arasını kapsayan okul öncesi yıllar, çocuğun kişiliğinin oluşumu, temel bilgi, beceri alışkanlık, tutumların kazanılması, geliştirilmesi, bakımından en önemli yıllardır. Bu dönemde çocuğa

“Beyin gelişimi çocuğun bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimi için güçlü bir zemin oluşturur. Bu nedenle çocuklar özellikle okul öncesi dönem olarak adlandırılan yaşamın ilk altı yılında çok hızlı büyürler ve bu gelişim alanlarında şaşırtıcı bir hızla yetkinleşirler.”

değişik uygulamalarla verilebilecek temel bilgi, beceri ve alışkanlıklar kısaca davranış örnekleri onların kişilik gelişimini ve ileriki yıllardaki öğrenim yaşamını etkileyebilecektir.

B. SOSYOLOJİK AÇIDAN SURIYELİ ÇOCUKLARIN ELE ALINIŞI

1. Suriyeli Çocukların Durumu

Türkiye hâlihazırda devam etmekte olan bir göç dalgası ile karşı karşıya kalmaktadır. 2011 yılı Mart ayında Suriye’de başlayan olaylar ve savaş yüzünden birçok kişi başta Türkiye olmak üzere çeşitli ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. Türkiye savaştan kaçanlara yönelik olarak açık kapı politikası uygulamıştır.

Türkiye’ye gelen Suriyeli sığınmacıların yaklaşık olarak % 34’ü 11 ilde kurulan 22 kampta yaşarken, yaklaşık olarak % 66’sı kamp dışı alanlarda yaşamlarını sürdürmeye çalışmaktadır.

Çocuk olmak ile mülteci olmanın dezavantajının birleşmesi dolayısıyla çifte dezavantajlı olan bu çocukların durumu mülteci politikalarında birincil öncelikler arasında olmak durumundadır.

“Çocuk olmak ile mülteci olmanın dezavantajının birleşmesi dolayısıyla çifte dezavantajlı olan bu çocukların durumu mülteci politikalarında birincil öncelikler arasında olmak durumundadır.”

Suriye’deki savaştan kaçıp Türkiye’ye sığınan ve sayıları üç buçuk milyonu aşan Suriyeli mültecilerin önemli bir kısmını 18 yaşından küçük çocuklar oluşturmaktadır. Bugün Türkiye’de bir milyondan fazla çocuk mülteci olduğu tahmin ediliyor. Unicef’in son açıklamış olduğu verilere göre, Türkiye, 1,2 milyonu aşkın mülteci çocukla dünyada en fazla çocuk mülteci barındıran ülke konumundadır.

Geçici Barınma Merkezlerinde (kamplarda) 83.443, devlet okullarında 75.600, Geçici Eğitim Merkezlerinde 175.000 çocuk olmak üzere Suriyeli öğrenci sayısı toplam 334.043’tür. Kamplarda okullaşma oranının yüksek olduğunu göz önüne alırsak toplam Suriyeli mültecilerin %31’ini okul yaşı olarak kabul edebiliriz ki bu sayı yaklaşık olarak 850.000 çocuk olduğu anlamına gelmektedir.

2. Suriyeli Çocuklar ve Aidiyet Duygusu

Kendisini sözel olarak ifade edebilme gücünü barındıran kişinin kurduğu bağ “aidiyet bağı”dır. Duygusal gücü var olarak kendisini ortaya koyabilme bağı aidiyet bağıdır. Aidiyet oluşumunda patolojik ya da normal-sağlıklı aidiyetin oluşumunda önemli bazı etkenler bulunur. İlki “Fiziksel Birlikte-lik” tir. Fiziksel birliktelik var ise aidiyet duygusu var olmaya başlar. Fiziksel birliktelik aidiyet duygusunun oluşmasını beraberinde getirir. Aynı fiziksel ortamı kullanıp da kişinin birbirini reddetmesi hemen hemen neredeyse imkânsızdır.

Bir diğeri aidiyet duygusunun başladığı yaş 6’dır. Bundan önceki yaş dilimi aidiyete hazırlık dönemi, bağlanma dönemidir.

Annesiyle güven bir şekilde bağlanmış olan çocukla ilk 4 yaşta aidiyetin zemini atılmıştır. 6 yaşından itibaren çocuğun içerisinde

“Türk toplumuyla adaptasyonu sağlanamayan Suriyeli çocukların gelecekte yaratabilecekleri olumsuz sonuçlar da ihtimaller arasındadır. Ancak bu durumu olumluya çevirme politikaları geliştirebilir, onları ekonomiye güç katacak, tıpkı kendi ülkemizdeki gençler gibi gelişimlerini destekleyerek her yönden sağlıklı birey haline gelmelerini sağlayabilmeliyiz.”

bir ihtiyaç oluşur, artık sadece anne ile bağlanma değil, grup ile bağlanma ihtiyacı duyar. İşte buna 'grup ile bağlanma' ya da 'aidiyet' denir.

Bir diğer deyişle aidiyeti, "bir cemiyete, bir gruba dahil olmak, ilişkiler kurup benimsemek" şeklinde de açıklayabiliriz.

Türk toplumuyla adaptasyonu sağlanamayan Suriyeli çocukların gelecekte yaratabilecekleri olumsuz sonuçlar da ihtimaller arasındadır. Ancak bu durumu olumluya çevirme politikaları geliştirebilir, onları ekonomiye güç katacak, tıpkı kendi ülkemizdeki gençler gibi gelişimlerini destekleyerek her yönden sağlıklı birey haline gelmelerini sağlayabilmeliyiz. İşte bu sebeple eğitimin mülteci çocukların korunmasında etkili ve önemli bir rolü vardır.

Okullar mülteci çocukların yerleşimlerinde, aidiyet duygularının gelişiminde, yeni ülkeye uyum sağlamada kritik rol oynar. Verilecek olan planlı eğitimin çocukta her türlü aidiyet duygusunu geliştirmesini sağlar. Diğer yandan ülkenin kültürünü benimsemiş ve her yönden katılımı sağlanmış olur.

C. SONUÇ VE ÖNERİ

Suriyeli çocuklar eğitim olanaklarından sağlıklı bir şekilde yararlanamama, yaşadıkları sosyal ve psikolojik travmalar sebebiyle aidiyet hislerini kaybetme, değerleri yitirme gibi sorunlarla karşı karşıya kalmakta, içinde bulundukları bu yoksunluk koşulları sebebiyle akranlarıyla aralarındaki mesafe kapanmayacak bir hal almaktadır.

Dolayısı ile sorunlara çözüm sağlanabilmesi için kısa vadeli tedbirler yerine uzun vadeli politikalar geliştirilmeli ve öngörülerde bulunulmalıdır.

Okul öncesi eğitim çocukların eğitim hayatına hazır olmalarına yardımcı olmaktadır. İnsanın kendini en iyi şekilde gerçekleştirebilmesi için erken yaşta destek başlamalıdır. Aynı zamanda eğitimin, çocuğun içinde bulunduğu fiziksel ve sosyal çevrenin onun gelişmesinde çok önemli rolü vardır.

Özellikle okul öncesi eğitimin önemi ve yaptığı katkı gözönünde bulundurularak tüm öğrencilerin okul öncesine katılımı ciddi anlamda sağlanmalıdır. Çünkü Türkiye'nin geleceği kendi gençleriyle beraber aynı zamanda Suriyeli çocuklardır.

Kaynakça

Elif Mercan Uzun, E. B. (tarih yok). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Suriyeli Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Öğretmen Görüşleri. Erken Çocukluk Eğitim Çalışmaları Dergisi, 73.

Güneş, A. (tarih yok). Psikolik. 03 15, 2018 tarihinde Çocukta Aidiyet Duygusunun Oluşumu: <http://www.psikolik.com/threads/%C3%87ocukta-aidiyet-duygusunun-olu%C5%9Fumu.2059/>, adresinden alındı

Kocabıyık, F. (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı. MEB Yayınları.

Tarlan, K. V. (tarih yok). Birikim Dergisi. 03 15, 2018 tarihinde Suriyeli Mülteciler: Büyüyen Sorunlar, Daralan Zamanlar: <http://www.birikimdergisi.com/guncel-yazilar/7771/#.WrquZYhubIU> adresinden alındı

Tulaşlı, N. K. (2008). Okul Öncesi Eğitimin Temel Tanımı ve Kapsamı. Anı Yayıncılık.

Yurtman, G. A. (2017). Suriyeli Mülteci Çocukların Karşı Karşıya Bulundukları Risk Alanları. Türk Yurdu Dergisi, 35.

ONUNCU BÖLÜM

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Suriye İnsan Hakları Gözlemevi verilerine göre 2011 yılında Suriye’de başlayan çatışmaların içsavaşa dönüşmesiyle Mart 2018 itibarıyla 106 bini sivil, 353 bin 900 kişi öldü. Yine Suriye İnsan Hakları Gözlemevi 100 bin kişinin ölümünün belgelenmediğini ifade ediyor. Yapılan değerlendirmelere göre kayıtlı rakamların dışında 500 binden fazla insan hayatını kaybetti. Fransız örgüt Handicap International’a göre de savaşta toplam 3 milyon kişi yaralandı, 1 buçuk milyon kişi savaş nedeniyle sakat kaldı. Milyonlarca kişi evlerinden oldu.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 2018 verilerine göre, Türkiye’de 3.593.864 Suriyeli bulunmaktadır. Geçici Barınma Merkezlerinde kalan Suriyeli sayısı 216.037, bu merkezler dışında kalanların sayısı 3.377.827’dir. Ülkemizde hayatını sürdüren 0-24 yaş arası Suriyeli çocuk ve gençlerin sayısı 2.203.493’tür. Bu sayının bazı Avrupa ülkelerinin toplam nüfusundan bile fazla olduğu görülmektedir.

“Suriye İnsan Hakları Gözlemevi verilerine göre 2011 yılında Suriye’de başlayan çatışmaların içsavaşa dönüşmesiyle Mart 2018 itibarıyla 106 bini sivil, 353 bin 900 kişi öldü.”

Vatanından Uzakta Olmanın Tanımı

Kendi ülkesinin dışında yaşamayı tercih eden veya buna zorunlu olanları tanımlayan kavramlar genellikle birbirine karıştırılmaktadır. Göçmen, sığınmacı, mülteci kavramları kelime anlamı açısından farklı durumları ifade etmektedir.

“Kendi ülkesinin dışında yaşamayı tercih eden veya buna zorunlu olanları tanımlayan kavramlar genellikle birbirine karıştırılmaktadır. Göçmen, sığınmacı, mülteci kavramları kelime anlamı açısından farklı durumları ifade etmektedir.”

Göçmen: Herhangi bir zorunluluk olmaksızın kendi iradesiyle tercihleri doğrultusunda ekonomik veya sosyal sebeplerle başka bir ülkeye göç eden kişileri ifade etmektedir. Bugün dünyanın en büyük göçmen nüfusuna sahip ülkesi olan ABD’de 45 milyonun üzerinde göçmen bulunmaktadır.

Mülteci: Türkiye’nin de taraf olduğu 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme/ Cenevre Sözleşmesine göre mülteci, “Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da

söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişi” olarak tanımlanır.

Sığınmacı: Geçici bir statüyü ifade etmektedir. Mülteci statüsü almak için başvuran, başvurusu henüz karara bağlanmamış kişiler için kullanılmaktadır.

Ülkemizde Suriyelilerin Yasal Statüsü

Ülkemizdeki Suriyelilerin yasal statüsü “Geçici Koruma” olarak tanımlanmaktadır.

Nisan 2013’de yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun “Geçici Koruma” başlıklı 91. maddesinde şu şekilde tanımlanmaktadır:

- Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir.
- Bu kişilerin Türkiye’ye kabulü, Türkiye’de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye’den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

“Ülkemizdeki Suriyelilerin yasal statüsü “Geçici Koruma” olarak tanımlanmaktadır.”

Araştırma Verileri Kapsamında Ülkemizdeki Suriyeli Gençlerin Mevcut Durumu

Geçici Koruma Altındaki gençlerin mevcut durumu, sorunları ve ülkemize uyum süreçlerinin fotoğrafını çekmek amacıyla gerçekleştirdiğimiz çalışmada elde ettiğimiz sonuçları şu şekilde özetleyebiliriz:

1. Suriyeli gençlerin yaklaşık olarak yarısı eğitime devam edebilmekte, diploma denkliği alabilmektedir. Dil, ekonomik sorunlar ve eğitim sisteme uyum konusunda problem yaşayan gençler eğitimlerine devam edememektedir.

Eğitim hizmetlerinin tüm Suriyeli çocuk ve gençleri kapsayabilmesi için:

- a. Öncelikle eğitim politikalarının yapılandırılmasında kapsayıcı bir bakış açısının geliştirilmesi gerekmektedir. Her çocuğun ve gencin ulaşabileceği kaliteli, hayata hazırlayan bir eğitim yaşadıkları travmatik süreçlerden sonra hayatla bağlarının tekrar güçlenmesi, kendilerine yeni bir hayat kurabilme altyapısının oluşturulması için son derece önemlidir.
 - b. Ülkesinden uzakta olan ve zor koşullarda hayatlarını sürdüren çocuk ve gençler yaşlıları tarafından herhangi bir olumsuz tavırla karşılaştıklarında eğitimlerine devam etmek istememektedirler. Okullarda akran şiddeti ve ötekileştirmeye mücadele etmek ve kaynaşmayı sağlamak için özellikle Suriyeli nüfusun fazla olduğu illerde eğitim programları ve projeler yürütülmelidir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerinden istifade ederek Milli Eğitim Müdürlükleri, muhtarlar ve STK'ların ortak çalışmasıyla kaygı, motivasyon sorunu vb. sebeplerle eğitimine devam etmeyen/edemeyen çocuk ve gençlere ulaşılmalıdır.
 - c. Ülkemizde eğitim hizmetleri ücretsiz olmakla birlikte eğitim alan gençlerin bazı ekstra masrafları olabilmektedir. Kitap, ulaşım, gıda, kıyafet. vb. Bu kapsamda Suriyeli ailelere verilen desteklerde burs veya eğitim yardımının öncelenmesi, sosyal yardımlarda eğitim şartının getirilmesiyle daha çok gencin eğitim hizmetlerine ulaşması mümkün olabilecektir.
2. Gençlerin % 78 oranında aile kurumu içinde hayatlarını sürdürdüklerini ve ailelerinin desteği ile sorunlarını çözebildiklerini görüyoruz. Aile kurumunun devamlılığı kültürel uyum süreci için önemli bir avantaj oluşturmaktadır. Ülkemizde kamu kurumları, yerel yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları aile yapısının güçlendirilmesine yönelik eğitim faaliyetleri yürütmektedir. Suriyelilerin aile yapısına adapte edilecek bu programlar aracılığıyla, aile kurumlarının güçlendirilmesi, sorun çözme kabiliyetlerinin geliştirilmesi ve uyum süreçlerinin hızlandırılması mümkün olabilecektir.

3. Yaptığımız araştırmada çok büyük oranda Suriyeli ailelerin geçimlerini çalışarak karşıladıklarını gördük. Üç buçuk milyonun üstünde bir nüfusun temel ihtiyaçlarını karşılamaları açısından bile bakıldığında ekonomik olarak bir hareketlenme söz konusu olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Bununla birlikte bu sahadaki temel problem, çalışanların çok büyük bir kısmı sosyal güvenlik sistemine kayıtlı değildir. Bu konuda etkin denetimlerin yapılması, kayıt dışı istihdamla mücadele edilmesi en acil önlem alınması gereken konulardan birisidir.

4. Suriye içsavaşında yakınlarını kaybeden veya şiddet gören gençler son derece travmatik süreçlerden geçmişlerdir. Aileler parçalanmış, farklı ülkelerde hayatlarını sürdürmek zorunluluğuyla karşı karşıya kalmışlardır. “Sabahları ailesiyle kahve içmeyi özleyen”, “geleceğin belirli olduğu zamanların” ve “vatan kokusu”nun hasretini çeken gençlerin hayata tutunabilmeleri, ilgi, yetenek ve eğitimleri doğrultusunda yaşamlarını şekillendirebilmeleri için özel destek programlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Hali hazırda bulunan projeler sayısal olarak yeterli düzeyde değildir. Bahsi geçen destek programlarının oluşturulmasında ve uygulanmasında kamu kurumları kadar STK'lar da etkin olabilecek kapasitededir. Ancak bu hususta iletişim ve işbirliği zemini sağlayacak, kurumların çalışmalarını bir havuzda toparlayacak bir koordinatör kuruma ihtiyaç duyulmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün kurumlar arası koordinasyon oluşturma sahasındaki etkinliği yeterli değildir.
5. Gençler “yabancı” olduklarını en çok mahalle, okul ve toplu taşıma araçlarında hissetmektedir. Bu konuda geliştirdikleri savunma mekanizması da ayrımcılıkla karşılaşmamak için bu mekânlarda Arapça ko-

“Uyumlaşmak için tarafların hepsinin katılımı gerekmektedir. Bu çerçevede tüm toplumu kapsayacak bir toplumsal barış dilinin yakalanması gerekmektedir.”

nuşmayı tercih etmemektir. Bu çalışmada çok sık bahsettiğimiz gibi uyum tek taraflı bir süreç değildir. Uyumlaşmak için tarafların hepsinin katılımı gerekmektedir. Bu çerçevede tüm toplumu kapsayacak bir toplumsal barış dilinin yakalanması gerekmektedir.

6. Dil, uyum sürecinin en temel araçlarından bir tanesi olmanın yanı sıra toplumsal bir sermayedir. Ülkemizde farklı dillerin öğretiminde ve öğrenilmesinde yaygın sorunlar yaşanmaktadır. Bu çerçevede ülkemizde bulunan üç buçuk milyonu aşkın Suriyelinin Türkçe öğrenmesinin yanı sıra çocuk ve gençlerimizin Arapça öğrenmesi için de planlama yapılmalıdır. Arapça, Birleşmiş Milletlerde resmi dil olarak tanınan ve bugün dünya üzerinde en çok kullanılan dillerden birisidir. Ülkemizdeki mevcut dil öğreniminin yanı sıra Arapça dil eğitiminin yaygınlaşması da insan kalitemizi artıracak unsurlardan bir tanesi olacaktır.
7. Türkiye'deki Suriyelilerle ilgili tartışılan hususlardan bir tanesi de ülkelerine dönüp dönmeyecekleri meselesidir. Araştırmamızın sonunda gençlerin yaklaşık olarak üçte birinin ülkemizde kalmayı, üçte birinin ülkesine dönmeyi, üçte birinin de üçüncü bir ülkede hayatını sürdürmeyi planladığını gördük. Dünya nüfusu yaşlanırken Türkiye hem kendi genç nüfusu, hem de Suriyeli genç nüfus ile önemli bir avantaja sahiptir. Bu gençlerin eğitimi ve donanımlı olarak hayatlarını Türkiye'de sürdürmesi de Suriye veya başka bir ülkede Türkiye'nin gönüllü elçiliğini yapması da ülkemizin geleceği açısından umut vericidir.
8. Gençler bazı tehlikelere yetişkinlere göre daha fazla açıktır. Madde kullanımı, suç ve terör örgütlerine katılım, dijital bağımlılık vb. başlıkları bunlar arasında sayabiliriz. Mülteci gençler de hem genç olmanın getirdiği psikolojik ve biyolojik etkiler, hem de başka

“Suriyeli gençlerin eğitimi ve donanımlı olarak hayatlarını Türkiye’de sürdürmesi de Suriye veya başka bir ülkede Türkiye’nin gönüllü elçiliğini yapması da ülkemizin geleceği açısından umut vericidir.”

bir topluma uyum sağlama sürecinin oluşturduğu baskı ve zor hayat koşullarıyla mücadele ederken bu risklere karşı çok daha savunmasız bir durumdadır. Çocuk ve gençlerin eğitim, çalışma veya sosyal hayatın dışında kalmasıyla gettolaşma ve radikalleşme riski artacaktır. Tam da bu noktada Suriyeli gençleri kazanmaya yönelik politikaların geliştirilmesi, projelerin üretilmesi, kamu, yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları ve eğitim kurumlarının ortak hizmetler üretmesi son derece önemlidir.

9. Araştırmamızda bizim için en önemli olan bölümlerden bir tanesi de Suriyeli gençlerin sosyal hayattaki rolleriydi. Bu kapsamda sorduğumuz sorularla gençlerin kültür, sanat, sivil toplum faaliyetlerine ilgisini değerlendirmeye çalıştık. 559 gençten 116’sı ülkesindeki sanatsal faaliyetleri düzenli olarak takip ederken Türkiye’ye yerleştikten sonra bu sayının 95’e düştüğünü görüyoruz. Göç sırasında ve sonrasında yaşanan problemlerin bütününe düşündüğümüzde sanat etkinliklerine katılanların sayısında görülen azalmanın çok düşük bir oran olduğunu söyleyebiliriz.

Ayrıca gençler yayın-kitap vb. materyallere ulaşmakta güçlük çektiklerini ifade etmektedir. Yaş grubu dikkate alınarak gençlerin kültürel ihtiyaçlarının gelişimlerine katkı sağlayacak biçimde karşılanması son derece önemlidir. Kültür ve sanat ruhu besleyen çok önemli araçlar olmakla beraber ancak temel ihtiyaçların karşılandığı bir zeminde ilgilenilebilecek alanlardır. Bununla birlikte sosyal uyum araçlarından bir tanesi ve insani bir ihtiyaç olduğu düşünülerek salon programları, süreli veya süresiz yayınlar, projeler kanalıyla bu sahada hizmet üretilmesi desteklenmelidir.

“Yaşam hakkı, insan hakkı, güvenlik meseleleri üzerinden siyaset yapılmaması ve toplumu gerecek eylem ve söylemlerden uzak erdemli bir siyasi duruş sergilenmesi konusunda hassasiyet oluşturulmasına dikkat etmeliyiz.”

10. STK faaliyetlerini takip eden gençlerin sayısını Suriye ile mukayese ettiğimizde ülkemizde artış gösterdiğini görüyoruz. Bu artışta ülkemizde Suriyeliler'in ihtiyaçları ve bu alana yönelik başta sosyal yardımlar olmak üzere çeşitli alanlarda faaliyet gösteren Sivil Toplum Kuruluşlarının ülke çapında yaygın faaliyetler yürütmesinin etkili olduğu bir gerçektir.
11. Araştırmamızın odağında olan uyum süreci konusunda hem sonuçları değerlendirdiğimizde, hem de Suriyeli ve Türk gençlerden oluşan ekibimizle yaptığımız mütalaalarda bütüncül bir bakış açısı geliştirme-nin son derece önemli olduğunu gördük. Bu süreci tanımlarken ve ya-pılandırırken dikkat edilmesi gereken hususlar:
 - a. Konunun tarafları olan tüm grupları kapsayacak bir bakış açısı ge-liştirilmesi,
 - b. Yaşam hakkı, insan hakkı, güvenlik meseleleri üzerinden siyaset yapılmaması ve toplumu gerecek eylem ve söylemlerden uzak er-demli bir siyasi duruş sergilenmesi konusunda hassasiyet oluşturu-lması,
 - c. Medyadaki ayrımcı dil hususunda öncelikle meslek örgütlerini sü-rece dahil ederek toplumsal bir mutabakata varılması, yanlış, yan-lı ve karalama içeren yayınlarla ilgili yaptırımların ağırlaştırılması,
 - d. Uyum sürecinin önündeki duygusal engelleri kaldırmak için iki ül-kenin de vatandaşlarını ortak bir zeminde buluşturacak çalışma-ların sayısının ve niteliğinin artırılması,
 - e. Ülkemizde göçle ilgili bütüncül politika üreten, kurumlar arası ko-ordinasyon sağlayan etkin bir kamu kurumunun görevlendirilme-si,
 - f. Uyum sürecini tanımlarken hukuki çerçevenin oluşturulması, uy-gulamaların denetlenmesi, eğitim, proje ve programlarla davranış kalıplarının pekiştirilmesi, özellikle Türk ve Suriyeli çocuk ve genç-leri buluşturan çalışma ve projelerin öncelenmesi.

12. Araştırmamızda Suriyeli gençlerin, seslerini duyurmak, sorunlarını dile getirmek için uluslararası mecralara ulaştıklarını gördük. Savunu-culuk faaliyetlerinin pratik bir biçimde yürütülmesini sağlayan dijital imkânlar sayesinde bugün Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği gibi üst yapılanmalar, ülkelerin yöneticileri, etkili STK'lar ve kanaat önderleri-ne ulaşmak çok kolaylaştı. Buradaki en önemli husus neyi, kime, hangi ölçüde anlatılacağına planını yaparak içerik üretebilmek. Bu kapsam-da sorunun öznesi olan gençlere yönelik savunuculuk çalışmalarını nasıl yürütebilecekleri konusunda eğitim programları hazırlayarak, dünyanın farklı ülkelerine dağılmış Suriye diasporasını buluşturacak içerikte faaliyetlerin planlanması için yol ve yöntemler konusunda destek sağlanabilir. Böylece gençlerin uluslararası kamuoyunu etkile-me ve karar alma mekanizmalarına ulaşması mümkün olabilir.
13. Etkin ve samimi çalışmalar yapan STK'ların veriye dayalı çalışmalar yapması, kamu kurumlarıyla ve diğer STK'larla işbirliği geliştirmesi alandaki sorunların çözümünde etkili olacaktır.
14. Son olarak hem ülkemizdeki Suriyelilerin hem de Türkiye'nin istikrar ve refahını sağlayacak düzeyde, toplumun farklı ke-simleri ile istişare edilmiş, katı-lımcı bir süreçte oluşturulmuş hukuki zemini sağlam bir Göç Politikası yapılmalıdır. İlan edilen bu politika belgesi ile ekonomi, sağlık, sosyal hiz-metler, barınma, vatandaşlık, kültür-sanat vb. gibi alanlarda bir göçmen/sığınmacı/mülteci-nin hayatının her noktasına do-kunacak süreçlerin net olarak tanımlanması mümkün olacakt-ır.

“Hem ülkemizdeki Suriyelilerin hem de Türkiye'nin istikrar ve refahını sağlayacak düzeyde, toplumun farklı kesimleriyle istişare edilmiş, katılımcı bir süreçte oluşturulmuş hukuki zemini sağlam bir Göç Politikası yapılmalıdır.”

Bugünden Sonra...

Göç tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlar her dönemde zulüm, çatışma, baskı ve savaştan kaçmak veya daha iyi koşullarda yaşamak için yer değiştirmek durumunda kalmışlardır. Anadolu toprakları da her dönemde göçmenlere ev sahipliği yapmıştır. 1400'lü yıllarda İspanya'nın baskı ve zulmünden kaçan Museviler, 1800'lü yıllarda Kafkas halkları, cumhuriyet sonrası dönemde Balkanlar ve Ortadoğu'dan gelen göçler ilk etapta sayılabilecek olanlardır.

Mültecinin değişmeyen yazgısı toplumda öteki olarak görülmektir. Eski hayatına dönebileceği kapılar temelli veya uzun süreliğine kapanmış olduğu için kendine bir yaşam alanı oluşturmaya ve öncelikle temel ihtiyaçlarını karşılamaya çalışır. Bulunduğu ülkenin kültürel yapısına uyum sağlama konusu temel ihtiyaçların karşılanması ile mukayese edildiğinde listenin alt sıralarında yer alır. Ancak evsahibi ülke açısından bakıldığında kültürel uyum ve sosyal dokunun bozulmaması en öncelikli sorun alanı olarak tanımlanır. İşte tam da bu noktada Türkiye Cumhuriyeti mülteci politikası

kültürel uyum ve sosyal doku odaklı değil, temel insani ihtiyaçların karşılanması perspektifinden yürütüldü. Batı ülkelerinin göçlere karşı kapılarını tümüyle kapattığı, ölümüne yapılan yolculuklara duyarsız kaldığı süreçte Türkiye, kamu yönetimiyle, Sivil Toplum çalışmalarıyla ve halkıyla Suriyelilere kucak açmıştır. Ancak bu konu tek başına Türkiye'nin üstesinden gelebileceği ölçüde bir sorun değildir. Başta Birleşmiş Milletler olmak üzere, Avrupa Birliği, İslam İşbirliği Teşkilatı, Arap Ligi gibi milletler arası yapılanmaların stratejik ve çözüm odaklı yaklaşımlarına acilen ihtiyaç duyulmaktadır.

“Mültecinin değişmeyen yazgısı toplumda öteki olarak görülmektir. Eski hayatına dönebileceği kapılar temelli veya uzun süreliğine kapanmış olduğu için kendine bir yaşam alanı oluşturmaya ve öncelikle temel ihtiyaçlarını karşılamaya çalışır.”

Suriyelilerin yeni bir hayat kurmak için Türkiye ve Lübnan dışındaki Müslüman ülkeleri tercih etmeyişi de üzerinde durulması gereken bir husustur. Sosyo - Kültürel ve tarihi bağları güçlü, ortak din, dil ve geleneklere sahip bu toplumların arasındaki kopukluk son derece dikkat çekmektedir. İslam toplumları kendi kaderlerini çizme konusunda ortak irade geliştiremediği sürece yaşanan sorunların sadece öznesi değişecek, çatışmaların, savaşların merkezi olmaya devam edecektir.

“İslam toplumları kendi kaderlerini çizme konusunda ortak irade geliştiremediği sürece yaşanan sorunların sadece öznesi değişecek, çatışmaların, savaşların merkezi olmaya devam edecektir.”

Küçük Prensle başlamıştık. Küçük Prensle bitirelim.

Küçük Prens, "İnsanlar nerede?" diye nazikçe sordu.

Çiçek bir kez bir kervanın geçtiğini görmüştü.

"İnsanlar mı?" dedi.

"Sanırım onlardan altı ya da yedi tane var.

Birkaç yıl önce görmüştüm.

Ama nerede olduklarını kimse bilemez.

Rüzgâr sürüklüyor onları.

Kökleri yok, bu yüzden de yaşam onlar için güç."

Sosyo-Kültürel Uyum

Toplumsal Barış

Dil

Eğitim

İş Hayatı

Kayıt Dışı İstihdam

Vatan Hasreti

Mülteci

Muhacir

Sığınmacı

Savunuculuk

Araştırma Ekibi

Göçmen

İç Savaş

Mülteciler Ve Suriyeli
Mültecilerin Psikolojisi

Göç Politikaları

Ülkemizde Suriyelilerin
Yasal Statüsü

Göç İdaresi

Bölünen Aileler

Göç

Vatanından Uzakta Olma

Sosyal

SURİYELİ GENÇLERİN SOSYAL UYUMU

ARAŞTIRMASI

Sosyal

Sosyal Hayat Ve Gençlik

Suriyeli Sığınmacılara Yönelik
Algı Ve Tutumlar

Türkiye'nin Geleceği:
Okul Öncesi Suriyeli Çocuklar

Gelecek Kaygısı

Gençlik

Bir Bavul Mu, Bir Sandık Mı?

Toplumda Ayrımcılık Hissetme

Gelecekle İlgili Kaygı Alanları

Suriye'de İç Savaşta
Kaybettikleri Aile Bireyleri

Çatışma

Bölünen Aileler

Ekonomik Kaygılar

Araştırma Verileri Kapsamında Ülkemizdeki
Suriyeli Gençlerin Mevcut Durumu

Sivil Toplum Kuruluşları

Dün, Bugün, Yarın